



Eiland van Brienenoord

Toekomstperspectief voor
natuurbeleving en
recreatieve ontwikkeling

Inhoudsopgave

1	INLEIDING	3
2	ONDERZOEK	4
2.1	OPDRACHT	4
2.2	AANPAK.....	4
3	ANALYSE VAN DE VRAAG	7
3.1	HUIDIGE INWONERS	7
3.2	TOEKOMSTIGE INWONERS.....	9
4	ANALYSE VAN AANBOD EN IDENTITEIT	11
4.1	EILAND VAN BRIENENOORD	11
4.2	STADIONPARK	14
4.3	CONCURRERENDE GEBIEDEN IN DE OMGEVING.....	22
5	UITGANGSPUNTEN TOEKOMSTPERSPECTIEF.....	24
6	INSPIRATIE	26
6.1	INSPIRATIES UIT VOORBEELDGEBIEDEN	26
6.2	TOOLKIT NATUURBELEVING	26
6.3	INSPIRERENDE IDEEËN EN INITIATIEVEN VANUIT STAKEHOLDERS	30
7	TOEKOMSTPERSPECTIEF.....	31
7.1	ONTWIKKELRICHTING 1: IDENTITEIT EN (NATUUR)BELEVING	31
7.2	ONTWIKKELRICHTING 2: (RECREATIEF) VOORZIENINGENNIVEAU	34
7.3	ONTWIKKELRICHTING 3: VINDBAARHEID EN GASTVRIJHEID.....	37
7.4	ZWEMWATER.....	38
8	BIJLAGEN	39
	BIJLAGE 1 GERAADPLEEGDE BRONNEN EN STAKEHOLDERS	39
	BIJLAGE 2 FOTOVERANTWOORDING.....	39
	BIJLAGE 3 ALGEMENE INFORMATIE LEISURE LEEFSTIJLEN.....	41
	BIJLAGE 3 KAARTBEELDEN VERZORGINGSGBIEDEN VRAAGANALYSE.....	43
	BIJLAGE 4 RELATIE LEEFSTIJLCONSUMENT EN WOONMILIEUS.....	45
	BIJLAGE 5 ANALYSE CONCURRERENDE GEBIEDEN	46
	BIJLAGE 6 MOODBOARDS LEISURE LEEFSTIJLEN	51

Colofon

© Bureau voor Ruimte & Vrije Tijd, december 2017

Opdrachtgever Gemeente Rotterdam, Mariët Pors & Laurence Peels

Auteurs T. (Tinco) Lycklama, Drs.
A.A. (Albertien) Perdok, Ir.

Bureau voor Ruimte & Vrije Tijd
Uilenkamp 8
3972 XR Driebergen-Rijsenburg
T 06-53383550
e-mail: lycklama@ruimteenvrijetijd.nl
www.ruimteenvrijetijd.nl



1 Inleiding

Pal onder de Van Brienenoordbrug in Rotterdam wandel je door een prachtig natuurgebied met bos, grasvlakten, open water, kleine poelen en langs een heuse getijdengeul (Bron: Zuid-Hollands Landschap).

Bovenstaande quote geeft aan dat de stad Rotterdam een echte natuurparel heeft op een bijzondere locatie in de Maas. Het Eiland van Brienenoord inspireerde al veel planmakers tot voorstellen voor de ontwikkeling hiervan. Enkele jaren geleden kwamen het Wereld Natuur Fonds (WNF) en Ark Natuurontwikkeling met het idee om de natuurlijke dynamiek van de (getijde)natuur te vergroten én beleefbaar te maken in een attractief, extensief recreatielandschap. Dit idee sprak de gemeente Rotterdam erg aan en zij is hier samen met haar gebiedspartners werk van gaan

maken. Dit resulteerde in een projectplan dat de ambities voor het eiland weergeeft. Eén van die ambities is de (door)ontwikkeling van de recreatiemogelijkheden die passen bij het karakter van het eiland.

In dit Toekomstperspectief schetst het Bureau voor Ruimte & Vrije Tijd een visie op de gewenste recreatieve (door)ontwikkeling en natuurbeleving voor het Eiland van Brienenoord. Hiermee geven we antwoord op de vraag wat er vanuit recreanten gewenst is (behoeften), wat past bij het karakter van het eiland en waarmee het gebied zich nog sterker kan onderscheiden. Met dit Toekomstperspectief kan de gemeente gefundeerd keuzes maken en de juiste input meegeven in het Programma van Eisen en de ontwerpopgave.

2 Onderzoek

Hoofdstuk twee beschrijft kort en bondig de onderzoeksvragen en de onderzoeksaanpak van dit project.

2.1 Opdracht

De gemeente Rotterdam wil komen tot een onderbouwd toekomstperspectief Recreatie wil voor het Eiland van Brienenoord. Onderbouwd omdat er wel (eerste) ideeën zijn geïnventariseerd, maar een representatieve en meer feitelijke onderbouwing nog ontbreekt.

Specifiek zijn er twee deelvragen:

1. Er dienen verschillende vormen van recreatie te worden bepaald voor nu en in de toekomst, oftewel een **Toekomstperspectief**;
2. Er dient te worden bepaald welke recreatieve vormen het meest gewenst zijn, oftewel een uitwerking in een (of meerdere) **Ontwikkelrichting(en)**.

Ook zijn twee aandachtspunten mee gegeven:

- Zorg dat het advies echt aangeeft wat er vanuit de vrijetijdswensen en behoeften gewenst is, dat mag best creatief en/of spannend zijn (mits goed onderbouwd);
- Houd rekening met de Gebiedsvisie en rondje Stadionpark.

2.2 Aanpak

Het onderzoek bestaat uit twee fasen. Fase één betreft het onderzoeken en analyseren van vier bouwstenen om te komen tot uitgangspunten voor de onderbouwing van het toekomstperspectief recreatie van het Eiland van Brienenoord. Hierbij is gebruik gemaakt van de Leisure Leefstijlen, een methode die inzicht geeft in het gedrag en de beleving van recreanten op basis van psychologische en sociologische kenmerken, zie bijlage 3.

Fase twee betreft het ontwikkelen van het toekomstperspectief en uitwerken van de ontwikkelrichting(en) met concrete voorzieningen en activiteiten, volgend uit de uitgangspunten uit fase één.

Fase 1: Onderzoek, analyse en uitgangspunten (hoofdstuk 3, 4 en 5)

In de analyses is steeds ingezoomd op het Eiland van Brienenoord en de bredere context van het Stadionparkgebied. De bouwstenen binnen fase één zijn:

1. Analyse van *de vraag*, oftewel de omvang van de leefstijlgroepen van inwoners;
 2. Analyse van *het aanbod*;
 3. Analyse van *de identiteit*;
 4. Analyse van *vergelijkbare (concurrerende) gebieden*
- Analyse van vraag: analyse van de omvang van de leefstijlgroepen die in de nabije omgeving van het Eiland van Brienenoord wonen (database van de provincie Zuid-Holland). We geven twee profielen weer:
 - Omvang leefstijlgroepen in de directe omgeving (1,5 km);
 - Omvang leefstijlgroepen in de nabije omgeving (7,5 km);
 - Analyse van aanbod: onderzoeken op welke leefstijlconsumenten (recreanten) het huidige en toekomstige vrijetijds mogelijkheden en -voorzieningen op het Eiland van Brienenoord en het Stadionpark het meeste aantrekkingskracht uitoefent. Ofwel, het 'kleuren' (op leefstijl) van het huidige vrijetijdsaanbod.
 - Analyse van identiteit: het 'kleuren' (op leefstijl) van de huidige karakteristieken van het Eiland van Brienenoord en het Stadionpark, de ambities vanuit het toekomstbeeld en de identiteit plaatsen in het leefstijlmodel.
 - Analyse van soortgelijke gebieden in de omgeving van het Eiland van Brienenoord. Bezoeken van gebieden en analyse op basis van de thema's sport en bewegen, cultuur(historie), natuurbeleving, informatie en educatie, pleisterplaatsen en horeca, en evenementen.

- Formuleren van uitgangspunten: De vier analyses resulteren in het formuleren van de uitgangspunten, ofwel de onderbouwing die richting geeft aan het toekomstperspectief en de gewenste ontwikkelrichtingen.

Fase 2: Toekomstperspectief en ontwikkelrichting (hoofdstuk 6 en 7)

Op basis van de uitgangspunten uit fase één zijn voorstellen gedaan voor concrete activiteiten en voorzieningen. Voor deze voorstellen is inspiratie opgedaan uit een aantal voorbeeldgebieden, zijn enkele stakeholders gesproken (zie bijlage 1) en is gebruik gemaakt van data over de behoeften van recreanten.

Dit resulteert in een definitief toekomstperspectief en ontwikkelrichting voor recreatie op het Eiland van Brienoord.

Dit toekomstperspectief betreft geen haalbaarheidsstudie. Invalshoeken zoals de waterstaatkundige situatie of de economische rendabiliteit zijn dus niet onderzocht.





3 Analyse van de vraag

Voor de recreatieve ontwikkeling van het Eiland van Brienenoord is het interessant om te weten wie potentieel gebruik kunnen maken van de vrijetijdsvoorzieningen op het Eiland. Om dit te bepalen kijken wij naar de 'leefstijlkleuring' van de huidige inwoners én toekomstige inwoners. In dit hoofdstuk geven wij onze bevindingen weer.

3.1 Huidige inwoners

Bepalen verzorgingsgebieden

Voor het bepalen van de Leisure leefstijl van de huidige inwoners kijken we naar twee verzorgingsgebieden (zie bijlage 3 voor de kaartbeelden):

- 1 Directe omgeving: 1,5 km, gerekend vanaf de huidige en nieuw te realiseren brug;
- 2 Nabije omgeving: 7,5 km, gerekend vanaf de huidige en nieuw te realiseren brug.

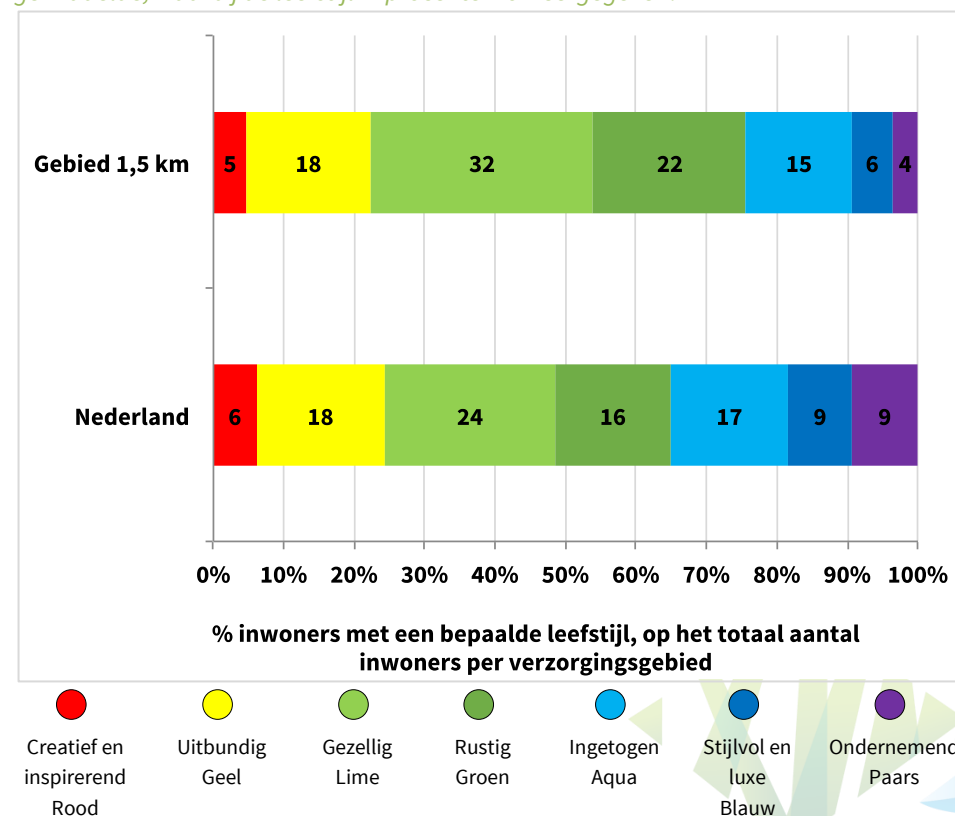
De keuze voor de verzorgingsgebieden is gebaseerd op recreatiegedrag van de gemiddelde Nederlander. Een korte wandeling (ommetje) duurt een half uur tot een uur (Wandelnet, 2010). In deze tijd wordt ongeveer 2,5 tot 5 kilometer afgelegd. Van alle fietstochten is 60% tussen de 0-5 kilometer (CVTO, 2015). Deze informatie bepaalt de keuze voor het eerste verzorgingsgebied (directe omgeving): de straal van 1,5 km wandelafstand omvat de bewoners die met een korte wandeling of fietstocht (heen en terug) het Eiland van Brienenoord kunnen bereiken. Dit betreft grofweg het Stadionparkgebied.

Uit de Toolkit Natuurbeleving (2016) blijkt dat 35% van de mensen 6-25 km aflegt om een natuurgebied te bezoeken. Wandelaars en fietsers die verder gaan dan een ommetje, wandelen gemiddeld ca. 1 uur en 50 minuten en fietsen gemiddeld 2,5 uur. Deze informatie bepaalt de keuze voor het tweede verzorgingsgebied: de straal van 7,5 km fietsafstand omvat de bewoners die met de fiets (heen en terug) het Eiland kunnen bereiken.

Leefstijlkleur huidige bewoners

Op basis van de Leisure Leefstijlen, zie bijlage 3, kan tot op straatniveau inzicht worden gegeven in het profiel van bewoners. We gebruiken hierbij de database van de provincie Zuid-Holland. Figuren 1 en 2 geven het profiel van de inwoners binnen de twee verzorgingsgebieden weer. In het verzorgingsgebied van 1,5 en 7,5 kilometer wonen respectievelijk 5.586 en 454.749 inwoners.

Figuur 1: Leefstijlprofiel van verzorgingsgebied 1,5 km ten opzichte van het Nederlands gemiddelde, waarbij de leefstijl in procenten is weergegeven.



Wat valt op aan figuur 1 – betreft de straal van 1,5 km:

- De grootste leefstijlgroepen zijn Gezellig Lime en Rustig Groen, samen 54%, en ze zijn méér dan gemiddeld vertegenwoordigd ten opzichte van het Nederlandse gemiddelde;
- De kleinste groepen zijn Creatief en inspirerend Rood, Vooral Stijlvol en luxe Blauw en Ondernemend Paars. Vooral Blauw en Paars zijn ook vele kleiner dan het Nederlands gemiddelde (zie Tabel 1).

Wat valt op aan figuur 2 – betreft de straal van 7,5 km:

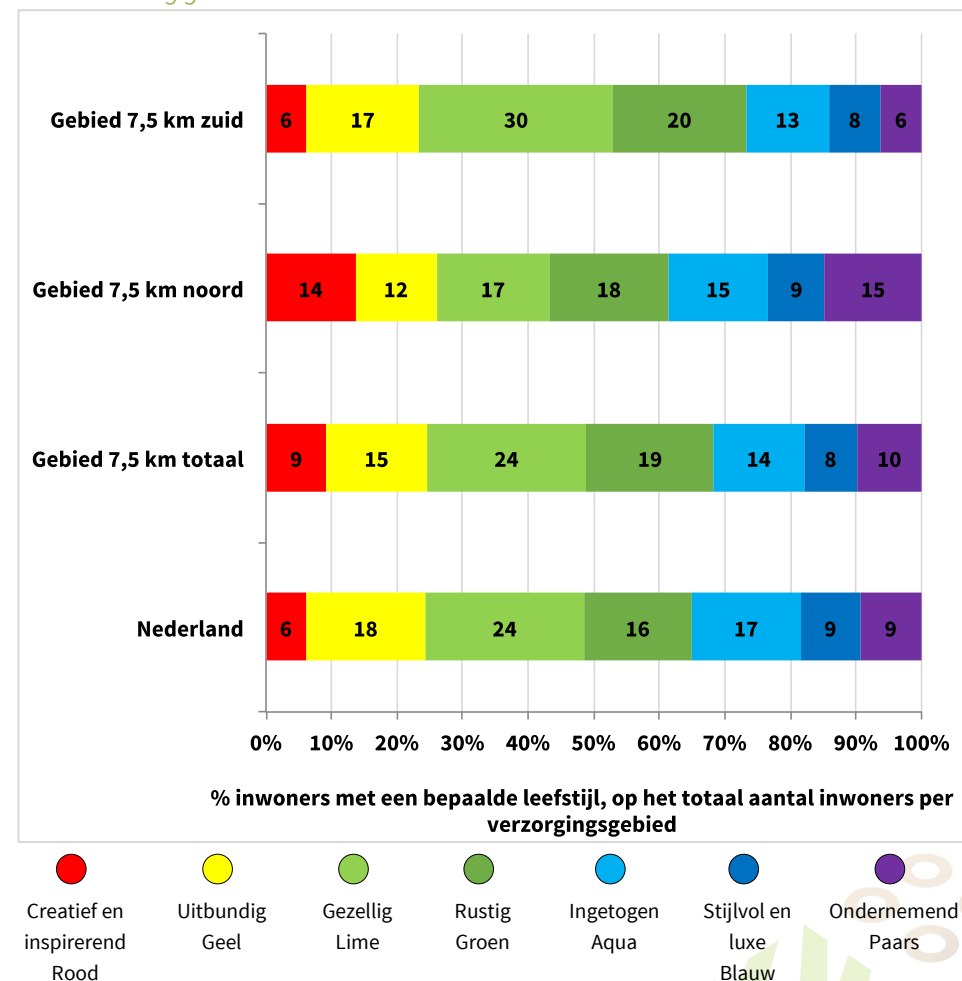
- Het profiel van het totale verzorgingsgebied lijkt op die van het Nederlandse gemiddelde. Alleen Rood wijkt sterk af en is méér dan gemiddeld vertegenwoordigd (9% t.o.v. 6%);
- Er is een groot verschil tussen de inwoners in het noordelijke en zuidelijke deel. Het zuidelijke deel heeft een sterke oververtegenwoordiging van Lime en Groen (samen 50% van de inwoners);
- In het noordelijke deel zijn vooral Geel en Lime minder omvangrijk dan gemiddeld in Nederland. Rood en Paars zijn juist méér dan gemiddeld vertegenwoordigd (samen 29%). Rood heeft zelfs een index van 223, deze groep is hier dus meer dan 2 keer zo groot als gemiddeld in Nederland (zie Tabel 1).

Tabel 1: Geïndexeerde leefstijlprofielen van de verzorgingsgebieden. De index laat zien hoeveel een leefstijl in een specifieke regio verschilt van het Nederlandse profiel.

Regio	Rood	Geel	Lime	Groen	Aqua	Blauw	Paars
Nederland	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
7,5 km noord	223%	68%	71%	111%	91%	96%	157%
7,5 km zuid	101%	95%	122%	124%	76%	87%	67%
7,5 km totaal	152%	84%	101%	118%	82%	90%	104%
1,5 km	77%	97%	131%	132%	90%	64%	38%

Leeswijzer tabel 1: vetgedrukt: index groter dan 120%; cursief: index kleiner dan 80%

Figuur 2: Leefstijlprofielen van verzorgingsgebied 7,5 km ten opzichte van het Nederlands gemiddelde, waarbij de leefstijl in procenten is weergegeven. Er is een onderverdeling gemaakt in Noord en Zuid.



3.2 Toekomstige inwoners

In de plannen voor het Stadionparkgebied zijn ook de ambities voor de woningbouw opgenomen. Het doel is om te komen tot een meer gedifferentieerd woningbestand, met ruimte voor het accommoderen van de vraag vanuit de midden- en hogere inkomens en hoger opgeleiden. In totaal moet het gaan om zeker 2.500 nieuwe woningen. Dit betekent dus een forse toename, ongeveer een verdubbeling van het huidige aantal inwoners (is ca. 5.500 inwoners). Het is dan ook relevant te bekijken wie die nieuwe inwoners zijn en welke leefstijlconsumenten dit betreft en of in hun wensen wat betreft natuurbeleving en recreatie kan worden voorzien.

Hieronder geven we een beschrijving van de plannen met de woningbouw, het type woonmilieu dat hiermee ontwikkeld wordt, en tot slot de leefstijlconsumenten die hier waarschijnlijk komen te wonen. We maken hierbij gebruik van data uit eerder woononderzoek (Bron: SAMR), waarvan de hoofdlijn is opgenomen in bijlage 4.

Feyenoord City

In dit deel van het Stadionpark worden ca. 1.250 a 1.300 woningen gebouwd, die bekend staan als Branded Apartments voor de wat meer bemiddelde consument (geen gezinnen), De Kuip Residences voor de zeer bemiddelde koper, Serviced Apartments voor expats, Parkstad Apartments, Family Apartments, plus Grondgebonden huizen.

Deze woningen vallen vooral onder de onderstaande typen woonmilieus. Per woonmilieu is ook aangegeven voor welke leefstijlconsumenten dit aantrekkelijk is.

- **Levendige stadswijk:** Dit woonmilieu is gelegen in een levendige omgeving met veel voorzieningen en veel verschillende soorten mensen. De huizen staan dicht op elkaar, er zijn veel appartementen. Dit type woonmilieu scoort hoog op 'markant', 'levendigheid', 'niet burgerlijk'.
Dit is vooral aantrekkelijk voor de leefstijlen rood en paars.
- **Luxe stadswijk:** Dit woonmilieu ligt in een ruim opgezette, groene stadswijk en heeft veel grotere koopwoningen. De meeste mensen wonen er een beetje op zichzelf, er is veel privacy. Dit type woonmilieu scoort hoog op 'eigen plek', 'op stand' en 'markant'.

Dit is vooral aantrekkelijk voor de leefstijlen blauw en paars.

- **Woonwijk met veel hoogbouw:** Dit woonmilieu ligt verder van het (stads)centrum vandaan en kent veel appartementengebouwen en veel (openbaar) groen. De buurt heeft vaak een eigen winkelcentrum voor de dagelijkse boodschappen. Met het openbaar vervoer is de centrale stad snel bereikbaar.

Bewoners met een rode leefstijl wonen vaker in dit woonmilieu net als bewoners met een groene / lime leefstijl. Rood zien we meer onder jongeren en studenten, voor wie hoogbouw vaak een start van de wooncarrière vormt.

Sportcampus

In dit deelgebied zijn plannen voor ca. 90 grondgebonden huizen en ca. 400 appartementen. Het is de bedoeling dat de woningen los in het groen komen te staan. De mix van appartementengebouwen, middelhoog met een enkel hoogteaccent, en eengezinswoningen maken een bijzonder woonmilieu. Het landschap waar de woningen in staan is autovrij. Geparkeerd wordt er onder de heuvels. De sfeer is stedelijk tot hoog-stedelijk met een gezicht naar de Coen Moulinweg. De woningen grenzen tegelijk aan de brede parkzone en de waterpartij, en hebben een mooi zicht op de sportvelden. Dit draagt bij aan de levendigheid van de sportcampus en sociale controle in het gebied: ogen in het sportpark. De centrale parkroute loopt in een parkzone langs de woongebouwen. Als referentie voor dit milieu kan worden gedacht aan het GWL terrein en Funen Park in Amsterdam.

- **Levendige stadswijk:** Dit woonmilieu is gelegen in een levendige omgeving met veel voorzieningen en veel verschillende soorten mensen. De huizen staan dicht op elkaar, er zijn veel appartementen. Dit type woonmilieu scoort hoog op 'markant', 'levendigheid', 'niet burgerlijk'.
Dit is vooral aantrekkelijk voor de leefstijlen rood en paars.
- **Luxe stadswijk:** Dit woonmilieu ligt in een ruim opgezette, groene stadswijk en heeft veel grotere koopwoningen. De meeste mensen wonen er een beetje op zichzelf, er is veel privacy. Dit type woonmilieu scoort hoog op 'eigen plek', 'op stand' en 'markant'.
Dit is vooral aantrekkelijk voor de leefstijlen blauw en paars.

Park de Twee Heuvels

Tot slot, zijn ook nog 40-55 grondgebonden woningen gepland in het Park de Twee Heuvels. Deze woningen vallen vooral in het onderstaande type woonmilieu.

- **Luxe stadswijk:** Dit woonmilieu ligt in een ruim opgezette, groene stadswijk en heeft veel grotere koopwoningen. De meeste mensen wonen er een beetje op zichzelf, er is veel privacy. Dit type woonmilieu scoort hoog op 'eigen plek', 'op stand' en 'markant'.

Dit is vooral aantrekkelijk voor de leefstijlen blauw en paars.

- **Woonwijk met veel laagbouw:** Dit woonmilieu kenmerkt zich door veel eengezinswoningen en is vaak aan de buitenkant van de stad gelegen. De buurt is rustig en ruim opgezet; kinderen kunnen er goed spelen. Dit woonmilieu kenmerkt zich door 'geborgtheid' en 'sociale controle'.

Dit is vooral aantrekkelijk voor de leefstijlen groen, lime en deels ook geel.

Conclusie toekomstige inwoners

Concluderend kunnen we stellen dat het overgrote merendeel van de toekomstige inwoners van de geplande woningen (appartementen) en woonmilieus aantrekkelijk is voor de leefstijlen: Rood, Paars en Blauw (Feijenoord City en Sportcampus). In het park de twee Heuvels is een beperkt aantal woningen ook aantrekkelijk voor Groen, Lime en deels Geel. Gezien de omvang van het aantal woningen wordt (grofweg) een verdubbeling van het aantal inwoners verwacht, kortom een substantieel aandeel.



4 Analyse van aanbod en identiteit

In dit hoofdstuk beschrijven we het aanbod en de identiteit van het plangebied en voor welke leefstijlconsumenten dit vooral aantrekkelijk is. We maken in het plangebied onderscheid in twee deelgebieden: het Eiland van Brienenoord (zie paragraaf 4.1) en het Stadionpark (zie paragraaf 4.2).

Omdat het plangebied sterk in ontwikkeling is bekijken we zowel de huidige situatie als de toekomstige situatie. In paragraaf 4.3 analyseren en vergelijken we het Eiland van Brienenoord met vijf natuur- en recreatiegebieden in de omgeving.

4.1 Eiland van Brienenoord

Geschiedenis van het eiland

“Het Eiland van Brienenoord is een eiland in een buitenbocht van de Nieuwe Maas bij Oud-IJsselmonde. Het eiland is aan het begin van de 19e eeuw door verslibbing van een zandplaat ontstaan en is ongeveer 20 hectare groot. In 1904 werd het Eiland van Brienenoord Rotterdams grondgebied en sinds 1943 zijn er volkstuinten op het eiland. Op het westelijk deel van het eiland zijn in de jaren zestig de tunnelelementen voor de riviertunnel van de Rotterdamse metro gebouwd. Het speciaal hiervoor gebouwde dok is nog zichtbaar in het landschap en vormt nu de waterplas bij de entree naar het eiland. Op de oostpunt van het eiland staan sinds 1965 drie pijlers van de Van Brienenoordbrug. Sinds juni 2000 grazen er Schotse Hooglanders op het eiland ter bevordering van een natuurlijke landschapsontwikkeling. Dit was een gemeenschappelijk project van de gemeente en het Wereld Natuur Fonds Nederland. Sinds 2003 wordt het Eiland van Brienenoord beheerd door het Zuid-Hollands Landschap.” Bron: Projectplan Eiland van Brienenoord, versie 2.0 (20 juni 2017)

Aanbod van activiteiten en voorzieningen

Het eiland beschikt over de onderstaande voorzieningen en activiteiten:

- Volkstuinencomplex V.T.V. van Brienenoord. Bestaat sinds 1943. Doel: Het tuinieren in Rotterdam bevorderen en mensen met de natuur. Er zijn 95 plekken en een wachtlijst.
- Natuurspeeltuin De Blijde Bij. ‘Spannende speelplek dichtbij huis’. Aangelegd door ZH Landschap en de volkstuinvereniging. Voor kinderen tot en met 11 jaar. Schommel, klimrek, insectenmuur, nestschommel, picknicktafel, wilgentunnel, perken voor tuinmannetjes en vrouwtjes.
- Stichting ‘n Bries’ biedt kunst en theatervoorstellingen en natuureducatie aan op o.a. het eiland. Ze komen er meerdere keren per jaar en richten zich op een jong publiek.
- Spannende natuurexcursie met Nivon-Rotterdam en struintochten met Ark Natuurontwikkeling. Ook is er een wandelroute van 2,5 km (te downloaden).
- Buitenplaats Brienenoord. In 2016 is afscheid genomen van het ‘kamphuis’ op het eiland. In de zomer waren er jongerenkampen voor jongeren van Zuid. Inzet was: ‘een gevoel van vrijheid’. De nieuwe naam is ‘Buitenplaats Brienenoord - de speelplaats voor alle leeftijden’. De plek is op dit moment een bouwplaats en in ontwikkeling.
- Eenmalig in 2017 de Eiland Run (3, 6 en 9 km), georganiseerd door Rotterdam Running Crew.
- Eenmalig in 2017 een Openlucht bioscoop, o.a. film van Ruben Smit tijdens het ‘Fête de la Nature’, het grootste grassroots natuurfestival van NL.

De voorzieningen en activiteiten zijn extensief van aard, hoewel ze tijdelijk voor grotere stromen bezoekers kunnen zorgen (Eiland Run). De grootste voorziening is het volkstuincomplex, maar ook de geplande ontwikkeling van de Buitenplaats is relatief omvangrijk.



Identiteit

Onder identiteit verstaan we het totaal aan beleefbare gebiedskenmerken en -kwaliteiten. Het gebied kenmerkt zich allereerst door het natuurlijke karakter, de wildernisnatuur, die deels in toom wordt gehouden natuurlijke begrazing door Schotse Hooglanders. Een ander kenmerk is de ligging in de rivier met de daarbij horende dynamiek, de rivieroever en geulen op het oostelijke deel van het eiland. Er komen negentien bijzondere dier- en plantensoorten voor zoals de IJsvogel, de Kleine plevier en bijvoorbeeld de Spindotterbloem (bron: Tauw, 2017. Ontwikkelingsmogelijkheden getijdenatuur).



Deel van de identiteit van het eiland bestaat ook uit de ligging in de stad Rotterdam, getuige de fantastische skyline van het stadscentrum die vooral zichtbaar is vanaf de westpunt van te eiland. Ook de pijler van de Van Brienoordbrug staat op het eiland en geeft hier een robuust en stads karakter aan. De historie als bouwdok voor de Rotterdamse metro versterkt ook de stadse identiteit. De bijzondere contrasten tussen natuur en stad zijn uniek en onderdeel van de identiteit van het eiland. Het eiland is ook een recreatiegebied. De recreatieve activiteiten op het eiland maken grotendeels gebruik van de natuurlijke eigenschappen van het eiland. Zo zijn er struintochten, natuureducatieve activiteiten, een openluchtbioscoop en hardloophwedstrijden. Maar veel recreanten zullen ook 'gewoon' een ommetje (rondje eiland) maken en recreatief vissen gebeurt ook veelvuldig. De vaste gebruikers zijn vooral ook de tuinders die hier al sinds jaar en dag hun plek hebben.

Aantrekkelijkheid voor leefstijlconsumenten

De plannen rondom de doorontwikkeling van het Eiland van Brienenoord richten zich op het vergroten van de natuurlijke dynamiek, natuurlijke begrazing (gebeurt al) getijdenwerking, riviernatuur, struinen en een oerbeleving. Kortom natuurbeleving waarbij de recreant van de paden wil (en nog belangrijker mag!), de ruigte betreedt en daar zelf paadjes maakt of die van de wilde koeien volgt. De recreant komt dan op 'onontdekte' stukjes eiland. De dier- en plantensoorten zijn een belangrijk onderdeel van het motief om het eiland te bezoeken. De dynamiek van de getijdegeul vormt in de nieuwe situatie een belangrijke publiekstrekker, mede doordat de oversteek spannend en aantrekkelijk is.

Voor wie is deze struin- en getijde natuur nu vooral aantrekkelijk? Uit de Toolkit Natuurbeleving (onderzoek natuurbeleving, 2017) blijkt dat de uitgangspunten uit de plannen van WNF, Ark Natuurontwikkeling en de gemeente Rotterdam in de toekomstige situatie vooral aantrekkelijk zijn voor de leefstijlen:

1. Creatief en inspirerend Rood;
2. Ondernemend Paars;
3. Uitbundig Geel.

In mindere mate zal ook de doelgroep Ingetogen Aqua aangetrokken zijn door o.a. de Buitenplaats Brienenoord en de natuureducatieve activiteiten.

Let op: het feit dat we zien dat het getijdenpark Eiland van Brienenoord vooral aantrekkelijk is voor deze leefstijlen, wil niet zeggen dat de andere leefstijlen niet welkom zijn, of er geen gebruik van gaan maken.

Creatief en inspirerend Rood

Recreanten met de rode leefstijl zijn op zoek naar uitdagingen en inspirerende ervaringen. Het zijn ruimdenkende, intelligente recreanten. Ze gaan graag buiten de gebaande paden en staan open voor 'het nieuwe'. Want, het onbekende is spannend en prikkelend.



Recreatie betekent voor hen letterlijk ‘van de paden af’, struinen, zo lang mogelijk in de (ongerepte) natuur zijn, zeker als het grote aaneengesloten gebieden zijn, zonder te veel (mainstream) voorzieningen. De ecologische waarde van een gebied (natuurstudie) is een belangrijk bezoekmotief.

Rood wil de natuur op een bijzondere manier beleven, bijvoorbeeld via een natuurvaarttocht of nachtwandeling, of bijvoorbeeld door deel te nemen aan een kookworkshop met ingrediënten uit de natuur. Het sportieve karakter komt naar voren bij een activiteit als survivals, of andere outdoor activiteiten. Ook het mentaal tot rust komen, tot nieuwe inzichten komen of jezelf fysiek ultiem uitdagen duiden op het “anders dan anders” karakter van deze rode doelgroep.

Ondernemend Paars

Recreanten met de paarse leefstijl laten zich graag verrassen en inspireren. Nieuwe dingen zien, ontdekken en beleven. Het gewone is vaak niet goed genoeg voor ondernemend paars ingestelde recreanten. Zij zijn op zoek naar een bijzondere ervaring.

Paars houdt, net zoals rood, van struinen en wildernis of oernatuur. Het rivierlandschap is bij uitstek het dynamische landschap waar paars door wordt aangetrokken. Daarnaast ondernemen zij graag ook sportieve activiteiten. Die moeten dan wel een beetje bijzonder zijn en een uitdaging bieden. Een activiteit in een natuurgebied past daar prima bij. Zij gaan voor de echte uitdagingen. Dit zien we terug bij activiteiten als survivals in de natuur, een ontdekkingstocht, outdoor activiteiten, of een obstacle run of mud masters. Naast sportieve activiteiten zijn zij ook geïnteresseerd in culturele activiteiten in de natuur, denk aan een festival zoals Oerol (Terschelling). Het ecologische perspectief is geen ‘extra’ bezoekmotief, even energie opdoen, bijtanken of actief buiten zijn wel.

Uitbundig Geel

Gele recreanten zijn levensgenieters die graag samen met anderen actief en sportief recreëren. Recreatie is voor deze groep genieten, er op uit gaan en lekker eten. Actief, sportief, gezellig en verrassend zijn de kernwoorden bij de vormen van recreatie die



zij kiezen. Contact met anderen – familie, vrienden of kennissen – is belangrijk. Zij gaan regelmatig met een grotere groep dan alleen het eigen gezin op pad. Ze zijn energiek en enthousiast. Geel is een echte openlucht recreant, ze gaan graag naar plekken als een speelbos, een klimbos of zwemplek.

De natuurwaarde is géén bovengemiddeld bezoekmotief. Geel houdt juist van de kleinere natuurgebieden (overzichtelijk) met voorzieningen en liefst goed onderhouden. Struinen en grote grazers vinden ze een ‘echte beleving’. Het bezoek aan eigentijdse en kindvriendelijke horeca is voor geel een echte plus, ook andere afstapmogelijkheden worden zeer op prijs gesteld.

4.2 Stadionpark

Context

Het stadionparkgebied staat aan de start van een periode met veel veranderingen en daaraan gekoppeld ook investeringen. Vanuit de gemeente gaat het om de Sportcampus en Park de Twee Heuvels, vanuit het programma Rivieroevers om het

Eiland van Brienenoord en vanuit Feyenoord het initiatief om te komen tot een nieuw stadion en nieuwe faciliteiten op Varkenoord. De gemeente Rotterdam brengt deze ontwikkelingen bij elkaar in de gebiedsvisie Stadionpark (november 2017). De gebiedsvisie vormt het inhoudelijk kader voor het beoordelen van initiatieven, op te stellen masterplannen en bestemmingsplannen en de samenwerking met Feyenoord en andere initiatiefnemers in het gebied.

Wethouder Robert Simons zegt in de gebiedsvisie over het Stadionpark: “In deze visie schetsen wij een beeld van een aantrekkelijk en samenhangend verblijfsgebied, waar sport en bewegen centraal staan. Een gebied dat met zijn voorzieningen, specifieke sfeer, aantrekkelijke rivieroever met het nieuwe stadion als icoon daarin en met de herontwikkelde Kuip als andere blikvanger bezoekers vanuit heel Nederland en de hele wereld trekt.”

In de beschrijving van het aanbod en identiteit het Stadionpark baseren we ons vooral op de toekomstige ontwikkelingen die zijn beschreven in de Gebiedsvisie Stadionpark en op actuele informatie vanuit de gemeente Rotterdam.

Omschrijving Stadionpark

In de gebiedsvisie bestaat het Stadionpark uit twee delen: Waterfront en Sportstad, met elkaar verbonden via een recreatieve infrastructuur – het ‘rondje’ Stadionpark. Binnen het Waterfront, tussen de rivier en de Stadionweg inclusief het Eiland van Brienenoord, is vooral ruimte voor uitgaan en vrijetijdsbesteding, het beleven van de rivier, bedrijvigheid en wonen. Waterfront omvat een vijftal deelgebieden:

- Rivieroever;
- Eiland van Brienenoord;
- Feyenoord City;
- De Veranda;
- Bedrijventerrein Stadionweg.

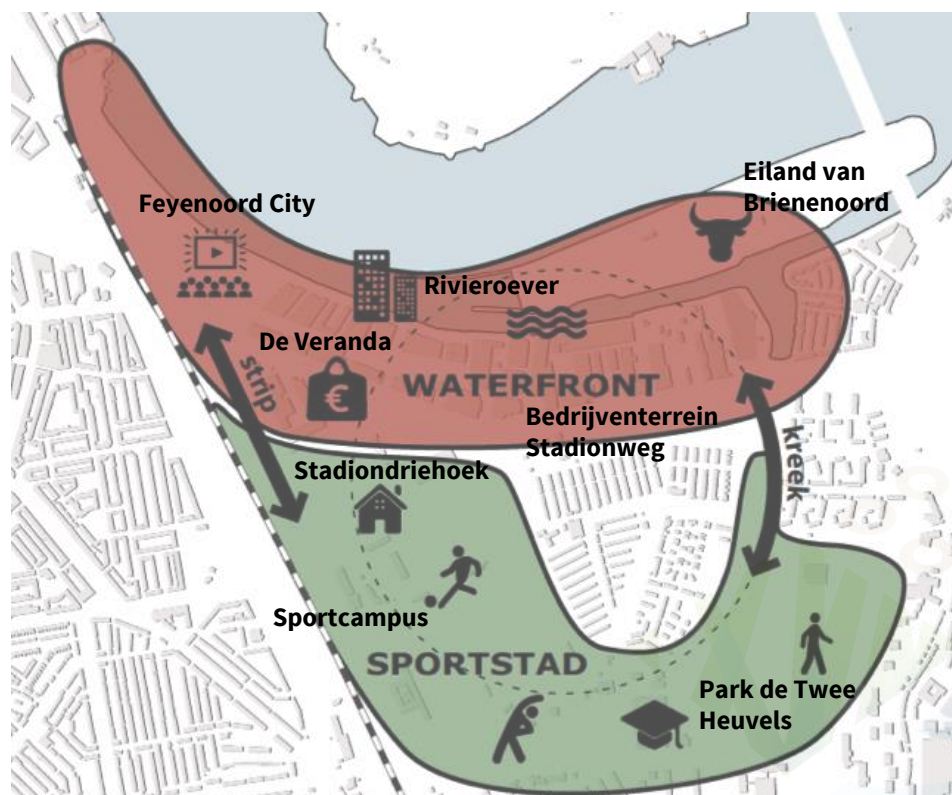
Het andere deel, Sportstad (Stadiondriehoek, Varkenoord, Sportdorp en Park de Twee Heuvels), wordt een gebied met ruimte voor sport, wonen, onderwijs, leisure en horeca met veel groen. Sportstad omvat drie deelgebieden:

- Park de Twee Heuvels;
- Sportcampus;
- Stadiondriehoek, inclusief het monument ‘De Kuip’.

We beschrijven hieronder per deelgebied de geplande voorzieningen.

Aanbod van activiteiten en voorzieningen

Voor het deelgebied Rivieroever is de ambitie om de rivieroever levendiger, aantrekkelijker en natuurlijker te maken door aanleg van één continue recreatieve route langs de Nieuwe Maas, het toevoegen van functies zoals een zwembad in de rivier, vervoer over het water en de mogelijkheid om te flaneren.



In het deelgebied Feyenoord City gaat de meeste aandacht uit naar het nieuwe icoon voor de stad: een nieuw stadion voor 63.000 toeschouwers. Maar Feyenoord City is ook een grote, stedelijke gebiedsontwikkeling die uit verschillende fases bestaat en een doorlooptijd van zeker vijftien jaar kent. Rondom het stadion zullen woningen, een hotel, een parkeergarage en commerciële functies zoals horeca, een sport- en leisureprogramma en detailhandel komen. De verbinding tussen het nieuwe stadion en de Kuip wordt een promenade met de naam 'de Strip'. In de Strip komen onder andere lokale en kleinschalige horecavoorzieningen, die uniek zijn en niet onderdeel zijn van een keten.

De Veranda is een bestemming voor de bewoners van Zuid maar vooral ook bezoekers van buiten (toeristen, voetbal fans) met uitgaansgelegenheden en sportwinkels. Denk aan bioscoop Pathé de Kuip, horecavoorzieningen als Happy Italy, KFC, De Beren Rotterdam-Zuid, New Kampong Kita, Mr Wok en Shabu Shabu en sportwinkels als Sportsworld Rotterdam, Sporting Goods Store en Daka Sports. De Veranda bestaat ook uit een stedelijk woonmilieu. De interactie tussen wonen en leisure is beperkt, soms problematisch. Uit participatie is gebleken dat bepaalde voorzieningen gemist worden: kleinschalige horeca door de bezoekers en groen-, en speelvoorzieningen door bewoners. Op de korte termijn wil de gemeente, waar mogelijk, de Veranda verder ontwikkelen als leisuregebied en woongebied en invulling geven aan de wensen uit de participatie: een vergroening van het parkeerterrein en het verbeteren van de verblijfskwaliteit van de rivieroever.

Het bedrijventerrein Stadionweg is volgens de gebiedsvisie dé plek voor (reguliere) perifere detailhandel zoals Gamma, Kwantum, Praxis en Leen Bakker.



Deelgebied Park de Twee Heuvels is een park van ongeveer 25 ha. Het document 'Programma van Eisen Park de Twee Heuvels' (gemeente Rotterdam, oktober 2016) schrijft "Het kleurloze en saaie park zoals dat nu te bezoeken is, is nooit zo bedoeld." Vanwege historische bezuinigingen op beheer ervaren bezoekers het park als onveilig en rommelig. Het park heeft (daardoor) relatief weinig bezoekers. Mensen komen er nu om van de natuur te genieten, te vissen of hun hond uit te laten. Er zijn momenteel voor recreanten en sporters weinig tot geen voorzieningen. Doel van de herinrichting van het park is dat het gebruik toeneemt. Het krijgt de sfeer van een Engelse tuinpark en de heuvel wordt opgehoogd. Ambitie is ook, zie figuur hiernaast (definitief ontwerp Park de 2 Heuvels, september 2017):

- Het aantrekkelijker en herkenbaar maken van entrees;
- Heldere routes te creëren in en door het park;
- Een betere ecologische functie van het water en deze toegankelijke maken door aanleg van onverharde paden en vissersplekken;
- Toevoegen van functies voor sporten, bewegen, ontmoeten en verblijven, zoals (natuur)speeltuin voor kinderen, sportvoorzieningen (fitnesstoestellen), ligweiden, BBQ plekken;
- Diversiteit in het groen zichtbaar maken (zichtlijnen);
- De ruimte voor flora en fauna te vergroten;



- Meer voorzieningen als bankjes, prullenbakken en verlichting;
- Plek bieden aan kleinschalige en lokale evenementen zoals markten en festivals;
- Woningbouw in het park.

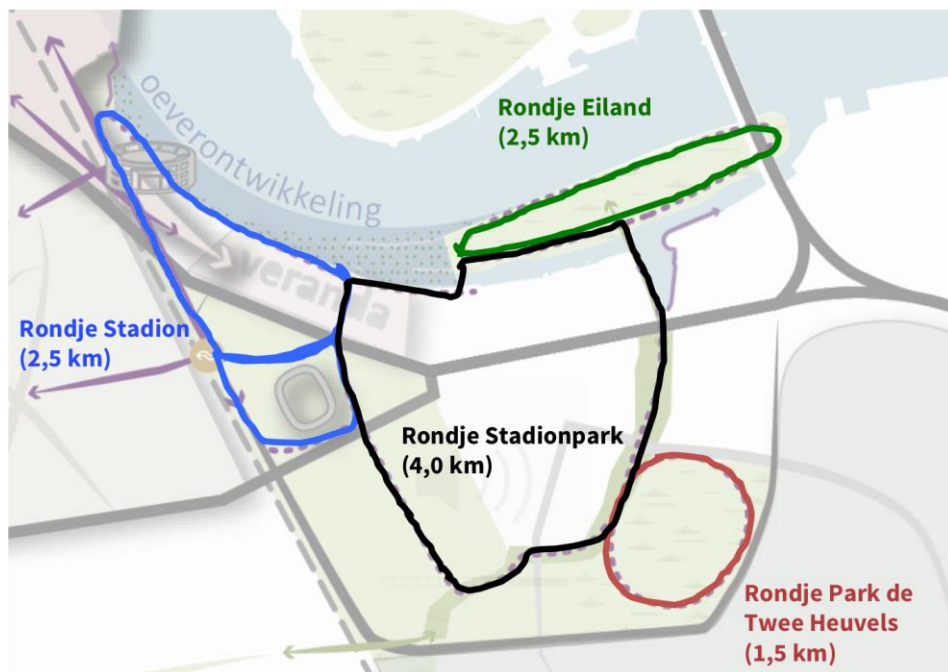
Er zijn momenteel geen plannen voor een horecavoorziening.



Deelgebied de Sportcampus wordt een sportief parkgebied met wonen in het groen. Rond een centrale brede parkzone, waarin een route voor langzaam verkeer is opgenomen, is een grote diversiteit aan sportvoorzieningen gesitueerd. Er is ruimte voor diverse sporten en een commercieel sportprogramma, leisure of sportgerelateerd onderwijs. In de parkzone komen diverse voorzieningen voor niet-georganiseerde sport: hardlooppaden, fitnessstoestellen, bootcamp en ruimte voor freestylesport zoals skaten, freerunning en dans.

De Stadiondriehoek kenmerkt zich door topsportfaciliteiten met nationale uitstraling, zoals het topsportcentrum en de Kuip. Het monument de Kuip zal zich herontwikkelen van voetbalstadion naar een mixed use-gebouw: een atletiekstadion met indoorfaciliteiten voor ook dans en verdedigingssporten, bijbehorende (commerciële) voorzieningen, de Sport Experience, het supportershome, horeca en woongebouw. Het is de ambitie het monument voor iedereen toegankelijk te maken, en naar de omgeving te openen. Daarmee is en blijft de Kuip bepalend in de Stadiondriehoek en is hét de verbinding tussen het Waterfront en de Sportstad.

Het rondje Stadionpark schakelt alle onderdelen van Stadionpark aan elkaar en biedt ruimte voor sportief gebruik of een zondagse wandeling. Al het (sport)programma is middels deze structuur te bereiken voor langzaam verkeer. Het is niet alleen een gebied om in te sporten, maar is ook een gebied om in te verblijven: het heeft een parkachtige uitstraling. Voor de herkenbaarheid en de speciale beleving van het gebied wordt een groot gedeelte verhoogd aangelegd of maakt gebruik van de aanwezige hoogteverschillen in het gebied zoals bijvoorbeeld de oude dijkjes. Het basisrondje vormt een 4,0 km lang parcours met een herkenbare uitstraling: een vijf tot zes meter brede donkergrijze asfaltstrook. Op twee plekken verbreed het parcours zich naar elf meter en vormt het een ontmoetingsplein met bankjes en watertappunten. Het overgrote deel van het rondje is shared space voor voetgangers en fietsers, op een tweetal plekken maakt ook gemotoriseerd bestemmingsverkeer gebruik van het rondje. Vanuit dit rondje worden een drietal thematisch subrondjes ontsloten, zie figuur. Aan de noordwestkant is dit het rondje Stadion van 2,5 km lang dat zowel de Kuip met het atletiekstadion als het nieuwe voetbalstadion langs de rivier aandoet. Dit rondje heeft een hoogstedelijk karakter



door alle voorzieningen en het uitzicht over de rivier. Het tweede thematische rondje loopt door het Park de Twee Heuvels en is 1,5 km lang. Dit rondje nodigt uit om van het park en de daar aanwezige voorzieningen te genieten. Het derde rondje voert over het Eiland van Brienenoord met zijn bijzondere natuurwaarden. Hier kan men 2,5 km lang genieten van de rust en ruimte van dit unieke natuurgebied.

Identiteit

De identiteit van het Stadionpark kenmerkt zich vooral door drie thema's:

Sport en bewegen

Sport en bewegen komt terug in de meeste deelgebieden van zowel het Water- als het Sportfront én het Rondje Stadionpark. Ook de twee iconische blikvangers hebben met sport te maken: het nieuwe stadion en het monument de Kuip. Gezien de huidige voorzieningen is er een kans om het Stadiongebied hét gebied voor sport te maken, zowel in- en outdoor. De openbare ruimte moet daarom ook meer sport en

bewegen uitademen met ruimte voor wandelen, hardlopen, bootcamp, urban sport en andere vormen van ongeorganiseerde sport.

Centrum voor vrijetijdsbesteding en entertainment

Er is, vooral in het Waterfront, veel aanbod om te winkelen en uit (eten) te gaan. De gebiedsvisie wil dit aanbod versterken met een kwaliteitsimpuls die bestaat uit een betere buitenruimte met meer mogelijkheden voor flaneren, verblijven en terrassen, een meer divers horeca aanbod met daarbij ruimte voor kleinschalige horeca en toevoegen van nieuwe trekkers.

Rivier en natuur

Aan de rivierfront komen er meer natuurlijke rivieroever, die tevens te beleven zijn door middel van voorzieningen en faciliteiten. Op het Eiland van Brienenoord en het westelijke deel van het Park de Twee Heuvels ligt de nadruk op ecologie en het beleven van het water: kleine (struin)paadjes die recreanten naar het water brengt.

Aantrekkelijkheid voor leefstijlconsumenten

Om de aantrekkelijkheid van het Stadiongebied voor de leefstijlconsumenten te bepalen delen we het gebied op in drie clusters:

1. Waterfront (exclusief Eiland van Brienenoord, gaat om Feyenoord City, Bedrijventerrein Stadionweg, de Rivieroever en de Veranda);
2. Stadiondriehoek en de Strip;
3. Park de Twee Heuvels.

Sportcampus nemen we niet mee, omdat deze wijk vooral wonen en sporten in verenigingsverband omvat, en weinig toeristisch en recreatief aanbod.

Cluster 1: Waterfront, exclusief Eiland van Brienenoord

De horeca in dit gebied wordt vooral veel bezocht door het voetbal- en uitgaanspubliek bij de huidige Kuip en is vooral aantrekkelijk voor Uitbundig geel. Het betreft eigentijdse concepten (veelal ketens) zoals Happy Italy, Shabu Shabu, KFC, De Beren Rotterdam-Zuid, New Kampong Kita en Mr Wok. De restaurants kennen een goede prijs-kwaliteit verhouding, zijn specifiek ingericht op groepen,

(ook kinderen), snelheid, eigentijdse kaart, dus niet te oubollig, maar aan de andere kant ook weer niet te bijzonder.

De horeca is vooral interessant voor Uitbundig geel. Een aantal concepten zijn echter Geel / Blauw, een aantal meer Geel / Lime. Hieronder geven we twee voorbeelden.

Voorbeeld Uitbundig geel: Happy Italy



Happy Italy: dit restaurant is eigentijds, zet sterk in op een sfeervolle aankleding (veel lampen, decoraties), heeft een goede prijs-kwaliteit verhouding en snelle doorlooptijd (ook als het druk is). Het blijft een herkenbaar product (pizza's / pasta's) maar in een nieuw jasje. Dit is vooral aantrekkelijk voor de gele consument.

Ook Geel: Mr. Wok, Kampong Kita

Geel met Blauw (secundair) is bijvoorbeeld Shabu Shabu en Helai, die naast de nodige snelheid en gemak, ook klasse, comfort en een 'experience' bieden.

Voorbeeld Gezellig lime en Uitbundig geel: De Beren Zuid



De Beren Zuid: dit restaurant biedt vooral gezelligheid in een aangename en familiale sfeer: de foto van de Kuip, beelden en knuffels van de Beer, een Wall of Fame. Er is een menu met herkenbare gerechten, vooral veel vlees zoals hamburger, biefstuk en kip.

Ook Lime/Geel: Stap in Snacks, Atoll, Malakka

Op het bedrijventerrein Stadionweg komen vooral woonwinkels en een aantal sportwinkels voor. Op het gebied van sport gaat het onder andere om Sportsworld Rotterdam en Daka sports. Op het gebied van wonen gaat het onder andere om Leen Bakker, Haco, Sanidump, JYSK, Carpet Right, Sanitairwinkel.nl, Keuken Kampioen, Wooning, Halfords, Kwantum en Praxis.

De winkels zijn vooral aantrekkelijk voor Lime en in mindere mate ook voor Geel en Groen. Het zijn herkenbare winkels, onderdeel van een keten, met betaalbare producten. De leefstijlconsumenten Rood, Paars, Blauw en Aqua zoeken hun meubels bij exclusievere en bijzondere woonwinkels. Rood en Aqua willen bijvoorbeeld dat iets duurzaam geproduceerd is of uit de streek / lokaal gemaakt. Paars en Blauw zoeken iets unieks en van kwaliteit, bijvoorbeeld een Auping bed.

Voorbeeld Gezellig Lime/Rustig Groen: Carpet Right



Carpet Right Rotterdam: deze winkel is van buitenaf goed herkenbaar door een groot en opvallend logo. In de winkel staan veel producten, kwantiteit gaat boven kwaliteit. Er zijn veel aanbiedingen, zowel online als in de winkel. Vergelijkbaar: Keuken kampioen, JYSK, en Sanidump.

Cluster 2: Stadiondriehoek en de Strip

In de Stadiondriehoek staat de Kuip, dat zich gaat ontwikkelen tot een atletiekbaan met in de omgeving topsportfaciliteiten met nationale uitstraling en horeca. Het is de ambitie het monument voor iedereen toegankelijk te maken, en naar de omgeving te openen. Daarom zal de binnenring van de atletiekbaan een park worden waar vooral jongeren kunnen verblijven (hangplek).

Sport en uitdaging is aantrekkelijk voor Rood, Paars en Geel. Een ontmoetingsplek is aantrekkelijk voor Lime, en bij voldoende voorzieningen ook voor Geel.

De Strip zal qua winkelaanbod een tegenhanger van de Veranda en bedrijventerrein Stadionweg worden, met een aanbod van lokale en kleinschalige horecavoorzieningen, die uniek zijn en niet onderdeel zijn van een keten. Dit type horeca- en winkelaanbod is vooral aantrekkelijk voor Rood en Paars. Als het aanbod luxe en comfort aanbiedt, zal Blauw zich ook aangetrokken voelen. Als het duurzaam of streekeigen producten zijn, zal het Aqua aanspreken.

Cluster 3: Park de Twee Heuvels

Alle leefstijlen recreëren in parken. Vooral de manier waarop het park is vormgegeven en de voorzieningen bepalen de aantrekkingskracht hiervan op leefstijlconsumenten.

Het Park krijgt de sfeer van een Engelse tuinpark met voorzieningen. Een Engelse tuinpark is een landschapspark, waar de natuur niet beheerst of getemd wordt door mensen, en zich kenmerkt door verrassende doorkijkjes en weinig symmetrie en evenwicht. Dit natuurlijke karakter is vooral aantrekkelijk voor Ingetogen aqua.

In tabel 3 zijn de geplande voorzieningen weergegeven, en de aantrekkingskracht op leefstijlen.

Specifiek voor Park de Twee Heuvels:

Tabel 3: Aantrekkingskracht voorzieningen Park de Twee Heuvels op de Leefstijlen

Voorziening	Leefstijl
Route voor wandelaars, fietsers, skaters en minder validen	Voor alle leefstijlen. Skaten en skeeleren vooral Rood en Geel
Ontdekplekken en vissersplekken aan het water	Vissen voor Geel en Lime. Ontdekplekjes voor Rood en Aqua
(Natuur)Speeltuin en waterplaats/stapstenen	Voor alle leefstijlen (hangt af van invulling). Waterplaats en stapstenen voor Paars en Geel
Sportvoorzieningen (fitnesstoestellen)	Geel en Blauw
Ligweiden en BBQ plekken	Geel en Lime
Terrein voor kleinschalige, lokale evenementen zoals markten, festivals	Geel en Lime
Foodtrucks, stalletjes op drukke dagen	Geel (hangt af van invulling)

Het Park de Twee Heuvels zal dus voor meerdere leefstijlgroepen aantrekkelijk zijn, waarbij Geel (actief en buiten recreëren) Lime (gezellig en laagdrempelig elkaar ontmoeten) en Ingetogen aqua (mooi natuurlijk park, rust en wandelen).

Conclusies Stadionpark

- De bezoeker van het Stadionparkgebied komt voor een voetbalwedstrijd, de geplande leisurevoorzieningen of de winkels op het bedrijventerrein. Het huidige aanbod is niet per sé gericht op de voorlopers (innovators, early adaptors) in het model (rood, paars), maar meer op de grote groepen Nederlanders, met kwalitatief goede en mainstream voorzieningen (Geel en Lime).
- Het toekomstige aanbod zal voor diversiteit zorgen, en zich qua sfeer, beleving en aanbod meer richten op rood, paars, blauw en aqua (sport, winkel- en horeca-aanbod in de Strip).
- Park de Twee Heuvels is in de toekomstige vorm vooral aantrekkelijk voor Geel, Lime en Aqua (kan ook breder afhankelijk van de invulling van evenementen etc.)

4.3 Concurrerende gebieden in de omgeving

In de omgeving van het Eiland van Brienenoord zijn verschillende natuur- en recreatiegebieden waar de rivier of het water een centrale rol speelt. Sommige van die gebieden zijn ‘beleefbaar’ gemaakt voor recreanten, de één meer dan de ander. In tabel 4 geven wij een overzicht van vijf gebieden die wij onderzochten als potentiële concurrent van het (toekomstige) Eiland van Brienenoord, dit zijn Sophiapolder, Zuidpolder, Johannapolder, Ruigeplaatbos en Kralingse Plas. We gebruikten hierbij zes thema’s en scoorden die op aanwezigheid, beleving en leefstijl, zie bijlage 5.

Conclusies

- Getijde- en riviernatuur komt op veel plekken langs de Oude Maas voor. De beleving is veelal gericht op wandelen, mogelijk gemaakt door een combinatie van verharde en onverharde paden, of een steigeroute. Struinen is mogelijk onder begeleiding van een gids.
- Het voorzieningenniveau is relatief laag, de Kralinge Plas uitgezonderd. We zien dat het aantal activiteiten en voorzieningen gericht op de volgende thema’s vooral minimaal; is: kunst en cultuur(historie), evenementen en (water)sport;
- In de intensievere gebieden (Johannapolder, Kralingse Plas) zijn er veel horecavoorzieningen (pleiterplaatsen) en is er aandacht voor (buiten)sport.



Tabel 4. Vergelijking van het Eiland van Brienoord met vijf recreatieve waterrijke natuurgebieden in de omgeving op zes thema's

Naam	Eiland van Brienoord	Sophiapolder	Zuidpolder	Johannapolder en (Rhoonse Grienden)	Ruigeplaatbos	Kralingse Plas
Locatie (wijk/plaats)	IJsselmonde	Hendrik Ido-Ambacht	Barendrecht	Portugaal	Hoogvliet	Kralingen
Oppervlakte	20 ha	77 ha	172 ha	46 ha	37,5 ha	300 ha
Bezoekers per jaar	Onbekend	3.000	Onbekend	188.000	Onbekend	2,5 miljoen bezoeken door Rotterdammers
Voorzieningen	+	0	+	++	+	+++
Getijdennatuur	Ja (toekomst)	Ja	Nee	Ja, Rhoonse Grienden	Ja	Nee
Sport en bewegen	- Speeltuin - Eiland Run	Nvt	- Kanoën - Speeltuin	- Varen, jachthaven - Klimbos - Outdoor sports - Familie sports	- Varen, jachthaven - Paintball	- Golfbaan, manege - Watersport - Klimbos - Speeltuin
Cultuur en cultuurhistorie	'Ruïne' van metrobouwplaats	Nvt	Landbouw-museum	Nvt	Nvt	- Molens - Museum
Natuurbeleving	- Struinen - Grazers - Beleefbare geul (toekomst)	- Steigeroute - Vogelkijkhut - Wadlopen - Boot varen	- Steigeroute - Grazers	- Stukjes wildernis - Struinen - Strandjes	- Struinen - Vlot - Grazers - Loopbrug	- Vistrap - Steigeroute - Uitkijktoren
Informatie en educatie	Met gids op pad	- Met gids op pad - Bezoekers-centrum (toekomst)	Kinderboerderij	Met gids op pad	Met gids op pad	- Heemtuin - Kinderboerderij - Hertenkamp
Pleisterplaatsen en horeca	- Horeca (Buitenplaats) - Moestuincomplex	nvt	Horeca (theehuis)	2x Horeca - Bbq-plekken	Picknickbankjes	- Ca. 10x horeca - Bbq-plekken
Evenementen	Verschillende kleinschalig	nvt	Nvt	- Crossloop - Natuurgericht	Nvt	Verschillende, klein -tot 'middel'schalig

5 Uitgangspunten Toekomstperspectief

In dit hoofdstuk reflecteren we op de analyses uit voorgaande hoofdstukken en formuleren we de uitgangspunten voor de (door)ontwikkeling van het Eiland van Brienenoord. Op basis van de leefstijlen van de (huidige en toekomstige) inwoners uit de omgeving, de voorzieningen en parken en natuurgebieden in de omgeving en de plannen voor een natuurlijk getijdenpark op het eiland komen wij tot de volgende vijf uitgangspunten, hieronder beschreven.

1. Stel de (toekomstige) identiteit van het Eiland van Brienenoord centraal

De (toekomstige) identiteit van het Eiland kenmerkt zich door:

- Struinen en oerbeleving: van de paden af gaan, de nabijheid van grote grazers;
- Natuur: bijzondere plant- en diersoorten en een groene omgeving;
- Dynamiek van de rivier en getijdenwerking: een geul over het eiland waar het water elke dag in- en uitstroomt en zo het landschap verandert;
- De stad Rotterdam in contrast met de natuur: middenin de stad, uitzicht op de skyline van de stad, de pijlers van de Van Brienenoord brug en de historie als bouwplaats voor de metro.

We stellen voor deze identiteitskenmerken te vertalen naar vormen van (natuur)beleving en recreatieve voorzieningen, zie ontwikkelrichting in Hoofdstuk 7.

Waarom is het belangrijk om de identiteit van het Eiland centraal te stellen?

- De projectgroep heeft meegegeven: “Het karakter van de plek – een groen eiland in de rivier, midden in de stad - moet behouden blijven en versterkt worden”;
- Het is een feit dat het Zuid-Hollands Landschap, ARK, en projectpartners het Eiland gaan transformeren naar een plek die gekenmerkt wordt door het vergroten van de natuurlijke dynamiek, getijdenwerking en riviernatuur;
- De identiteit van het eiland is uniek voor de stad Rotterdam en voegt daarom iets bijzonders toe aan het bestaande vrijetijds- en natuuraanbod;
- De (toekomstige) identiteit past bij de behoeften van potentiële bezoekers (zie punt 2).

2. Sluit aan bij de wensen van de inwoners en (potentiële) bezoekers

De (toekomstige) identiteit van het Eiland van Brienenoord past het beste bij de Leisure leefstijlgroepen Creatief en inspirerend Rood, Ondernemend Paars, Uitbundig Geel en in mindere mate ook Ingetogen Aqua. Deze leefstijlgroepen houden van natuurlijke en wildere natuurgebieden, onverharde paden en ook van de paden af gaan (struinen) en het ontmoeten van grazers. Meer informatie over de wensen van deze leefstijlgroepen op het gebied van natuur zijn beschreven in de Toolkit Natuurbeleving (2016) en is tevens in bijlage 6 te vinden:

[http://www.ruimteenvrijetijd.nl/doc/Toolkit Natuurbeleving - def.pdf](http://www.ruimteenvrijetijd.nl/doc/Toolkit%20Natuurbeleving%20-%20def.pdf)

Belangrijke vraag bij bovenstaande is: komen deze leefstijlgroepen overeen met de leefstijlen van de inwoners nabij het Eiland? Dit zijn namelijk de potentiële bezoekers. Het antwoord hierop is bevestigend:

- De inwoners aan de Noordkant van het 7,5 km verzorgingsgebied bestaan voor bijna 30% uit Rode en Parse leefstijlconsumenten. Dit onderstreept het belang van een toekomstige veerverbinding vanaf de noordoever naar het Eiland van Brienenoord cq. Stadionpark;
- In de zeer nabije omgeving (1,5km) zijn nu Lime en Groen sterk oververtegenwoordigd. Echter, de toekomstige bewoners, die de nieuwe woonmilieus aan het Waterfront en verdere Stadionpark gaan bewonen zullen vooral bestaan uit de leefstijlen Rood, Paars en Blauw. Dit zal ca. de helft van de nieuwe bewoners gelden. Kortom de nieuwe bewoners zijn in belangrijke mate een doelgroep die wordt aangesproken door de toekomstige Identiteit en voorzieningen op het Eiland van Brienenoord;
- Voor Geel geldt dat deze groep vooral omvangrijk is in het zuidelijke deel, Aqua is juist omvangrijk in het Noordelijk deel.

3. Zet in op een extensief-plus niveau van activiteiten en voorzieningen

Vanuit de projectgroep is meegegeven: “Recreatie moet gericht zijn op natuur- en landschapsbeleving. Er is geen voorkeur voor intensieve recreatie. Er is echter wel ruimte voor kleinschalige initiatieven en meer natuurbeleving.” Dit standpunt komt overeen met de wensen van de recreant; de consumentgroepen Rood en Paars

houden van natuur zonder veel voorzieningen. Bij de identiteit van het eiland (struinen, oerbeleving, en getijdennatuur) past ook vooral een extensieve vorm van recreatie. Geel en Aqua stellen wel meer prijs op gefaciliteerde vormen van natuurbeleving en recreatie. Vanwege de ligging in de stad lijkt een voorzieningenniveau dat intensiever is dan 'puur extensief' ook wenselijk. Deze extensieve gebieden zijn ook al langs de Oude Maas te vinden. We stellen dus voor om een voorzieningenniveau extensief-plus voor. Tegelijkertijd zal het Eiland ten opzichte van het intensieve leisure karakter in het Stadionpark een 'oase van rust' vormen. En dus juist een mogelijkheid bieden om even te ontsnappen aan de drukte.

Voorzieningen met een te intensief karakter kunnen eventueel een plek krijgen aan het Waterfront. Met zonering en passend aanbod van activiteiten en voorzieningen, kan de identiteit behouden blijven terwijl er toch een hogere intensiviteit van recreatie is.

4. Het vrijetijdsaanbod is onderscheidend ten opzichte van de omgeving

We kijken hier specifiek naar twee gebieden: het Stadionpark en andere natuur- en recreatiegebieden langs de Oude Maas.

Stadionpark

- De voorzieningen in het Stadionpark (intensief, leisure, horeca, voetbalfans) verschillen sterk met die van het Eiland van Brienenoord, zowel qua aantal als sfeer en beleving. De synergie zit hem op het thema sport en bewegen, onder andere doordat het Rondje Stadionpark fysiek het Eiland van Brienenoord met het Stadionpark verbindt. Sport en bewegen zal bij de (door)ontwikkeling van het Eiland van Brienenoord ook een rol spelen. Bij voorzieningen zoals horeca voor het eiland zal gezocht worden naar onderscheidende concepten, dus niet Geel/Lime, maar juist Rood/Paars/Aqua. Er zal mogelijk wel overlap zijn op Geel.
- Wat betreft de voorzieningen in het park de Twee Heuvels stellen we dat het park een duidelijk ander profiel heeft, met andere voorzieningen (zoals BBQ-plekken). Tegelijkertijd stellen we voor kritisch te zijn op eventuele overlap, bijvoorbeeld de geplande natuurlijke waterspeelplaats met water en stapstenen in het Park

lijkt sterk op de plannen met de getijdegeul. Dit type voorzieningen vormen een zelfde soort beleving als op het Eiland van Brienenoord. Dit is een bewuste keuze van de ontwerpers, die aangeven deze voorziening als 'stapsteen' naar het Eiland te zien - als eerste kennismaking met het spelen in water.

Natuur- en recreatiegebieden langs de Oude Maas

- De gebieden langs de Oude Maas vormen, net als het Eiland van Brienenoord, een decor van riviernatuur, waar de natuurbeleving deels struinen betreft. De gebieden kenmerken zich veelal door het extensieve karakter, met relatief weinig voorzieningen. Hierin kan het Eiland van Brienenoord zich dus onderscheiden. Uitzondering hierop is de Johannapolder (met een klimbos en horeca, pitch en putt). Op het Eiland zal dus niet snel gepleit worden voor een klimbos. Horeca is wel denkbaar, zeker als hiermee vooral de doelgroepen Rood/Paars/Aqua worden aangesproken.
- Thema's die in de gebieden langs de Oude Maas nog relatief weinig ontwikkeld zijn met voorzieningen: kunst en cultuur, evenementen, en (water)sport. Uitzondering en deels overlappend zijn de voorzieningen langs de Kralingse Plas, maar dit betreft geen natuurgebied, maar recreatiegebied.

5. Vergroot de vindbaarheid en bereikbaarheid van eiland

Het Eiland van Brienenoord ligt nu tamelijk geïsoleerd en kan alleen bereikt worden door eerst een bedrijventerrein te passeren. De zichtbaarheid vanaf de toegangswegen is beperkt tot één klein bordje op de Stadionweg naar het Hoendiep om de richting van het eiland aan te geven. Het eiland is hierdoor weinig zichtbaar en heeft weinig aantrekkingskracht op passanten. In de toekomst mag de zichtbaarheid en vindbaarheid dus worden verbeterd. Ook de bereikbaarheid vanaf de Noordoever is cruciaal om de (Paars/Rode) recreanten daar een aantrekkelijk alternatief te bieden voor hun natuurbeleving. Tot slot is ook een gastvrije ontvangst voor de bezoekers (entrees) een punt van aandacht.

Deze uitgangspunten zijn leidend voor het Toekomstperspectief in hoofdstuk 7.

6 Inspiratie

Om de vijf uitgangspunten uit te werken in een concrete ontwikkelrichting geven we hier vanuit drie bronnen een aantal inspiraties: voorbeelden van getijden natuur op andere plekken in Nederland (paragraaf 6.1), meer informatie over de Rode, Paarse en Gele leefstijlconsument (paragraaf 6.2) en de inbrengt van de verschillende betrokkenen van het Eiland van Brienenoord (paragraaf 6.3).

6.1 Inspiraties uit voorbeeldgebieden

De drie voorbeeldgebieden die we toelichten zijn Tiengemeten, het evenement Haringvliet weekend en de stadswaard in Nijmegen. Zie bladzijde 27 tot en met 29.

6.2 Toolkit Natuurbeleving

Voor de leefstijlen Creatief en inspirerend Rood, Ondernemend Paars en Uitbundig Geel geven we hier aanvullende informatie. Kijk ook naar de moodboards in bijlage 6.

Uitbundig Geel

Deze recreanten zijn echte levensgenieters die graag samen met anderen actief en sportief recreëren. De ideale wandeling is: enigszins een uitdaging, niet te kort, met horeca, met anderen lopen, zintuiglijke prikkeling (blotevoetenpad), een prestatie of onderdeel van een evenement als Midzomernacht of avondvierdaagse, avontuurlijk - maar niet tot het uiterste.

Kernwoorden:

- Spontane levensgenieter
- Enthousiast, energiek
- Op zoek naar activiteiten, zintuiglijke prikkeling
- Willen echt iets om naar uit te kijken
- Samen met familie of vrienden, contact met anderen

Creatief en inspirerend Rood

Deze recreanten zijn creatief, avontuurlijk, op zoek naar uitdagingen en bijzondere ervaringen. De ideale wandeling is: lang, verrassend, door onbekend gebied, over onverharde paden of dwars door een (ongerept) landschap, een hoogtepunt door bijzondere natuurwaarnemingen, ongestoord – er zijn weinig andere mensen.

Kernwoorden:

- Expressief en zelfbewust
- Uniek en onafhankelijk zijn, buiten gebaande paden
- Nieuwe dingen zien en meemaken (dieren, vogels, ...)
- Interessante plekken bezoeken
- Genieten en leren van cultuur en historie
- Op zoek naar avontuur en actief bezig zijn

Ondernemend Paars

Deze recreanten gaan graag op zoek naar verrassende en inspirerende ervaringen met name op het gebied van cultuur. De ideale wandeling is: meerdaags, eventueel in de vorm van een trailrun of training, sportief (hardlopen), is onderdeel van een cultuurhistorische route of gaat door de wildernis.

Kernwoorden:

- Solist, activiteit staat centraal
- Vrijheid, niet te burgerlijk, actief
- Controle, meten van afstand, hartslag, snelheid, etc.
- Kennis opdoen en benieuwd naar andere gewoonten en culturen
- Geloven in zichzelf, zelfbewust, assertief en kritisch
- Hoger opgeleid, intelligent



Tiengemeten

Korte beschrijving

In 2006 is Tiengemeten omgevormd van landbouwgrond naar natuur. Aan de zuidkant is een gat in de dijk gegraven; een groot deel van het eiland staat nu dagelijks onder invloed van de rivier. Verderop staat het water stil en ontstaat een uitgestrekt moeras. In de oudste polder van het eiland herstelt Natuurmonumenten het oude cultuurlandschap.

Waarom interessant?

- Het is, net als het Eiland van Brienenoord, een eiland;
- Er is sprake van getijdennatuur;
- Bij Tiengemeten krijgen natuur en de beleving ervan beide veel aandacht;
- De geschiedenis van het eiland is herkenbaar gebleven in het landschap; historische gebouwen zijn behouden en hersteld;
- De speelnatuur en de struin-wandelingen bieden een Rode, Paarse en Gele beleving.

Inspiratie

Natuurmonumenten werkt samen met diverse partners om een compleet dagje-uit in de natuur te bieden, met activiteiten zoals wandelen, bezoekerscentrum, museum, speelnatuur, horeca, overnachten, plek voor kinderfeestjes en vergaderen, dieren zien, en zelf aanleggen in de haven. Dit totaal concept kan voor het Eiland van Brienenoord ook interessant zijn, gezien de bestaande activiteiten die de verschillende partijen bieden. Het is dan wel belangrijk om het als één programma en één verhaal te vertellen.

Link

<https://www.natuurmonumenten.nl/natuurgebied/tiengemeten>



Haringvliet Weekend

Korte beschrijving

Het Haringvlietweekend is een vervolg op de succesvolle Haringvlietdag in 2016. Boswachters, vogelaars, en andere experts geven van 29 september t/m 1 oktober een uniek dagje uit en laten inwoners, toeristen en recreanten de prachtige plekken en verhalen van het Haringvliet beleven. IVN Natuureducatie organiseert allerlei activiteiten om het gebied met bijzondere deltanatuur nog meer op de kaart te zetten. Hierbij wordt zoveel mogelijk de samenwerking gezocht met ondernemers.

Waarom interessant?

- Nadruk ligt op het beleven van bijzondere deltanatuur;
- Het gaat om een evenement, waarbij verschillende ondernemers actief samenwerken om het gebied 'op de kaart te zetten';
- De activiteiten zijn interessant voor een brede groep leefstijlen: voor ieder wat wils. Denk aan duikexcursies, speedboot varen, struintochten (Paars, Rood, Geel), sloepvaren met de familie, rondvaart op een boot, en activiteiten met de scouting (Geel, Lime en Groen) en excursie met de boswachter en op zoek naar trekvogels (Aqua).

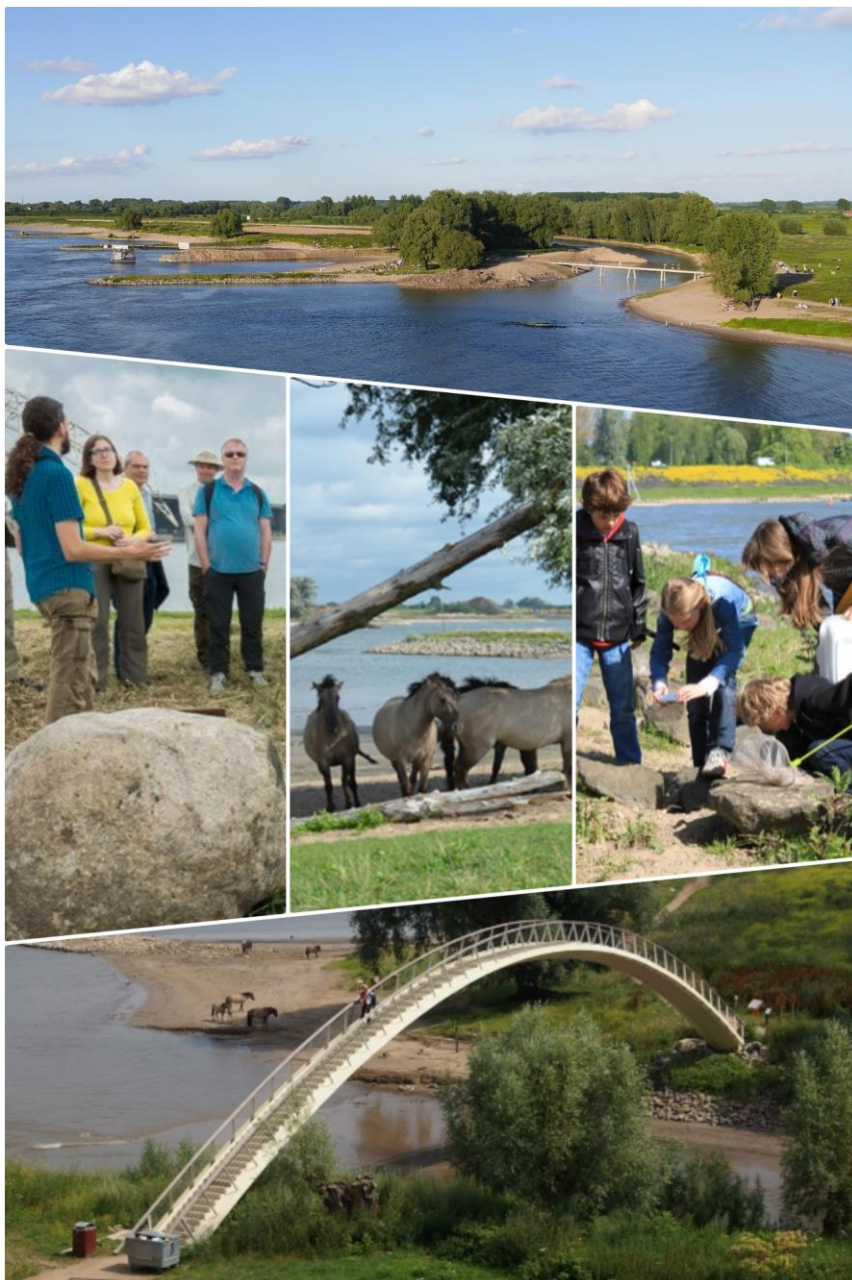
Inspiratie

Eén keer per jaar werken ondernemers samen om door middel van een evenement verschillende activiteiten rondom het beleven van de natuur aan te bieden. Een soortgelijk evenement of festival, wat de verschillende partijen door middel van een gezamenlijk programma samen brengt, kan het Eiland van Brienenoord zichtbaarder maken.

Link

<https://www.ivn.nl/haringvlietweekend>





Stadswaard Nijmegen

Korte beschrijving

De Stadswaard grenst aan Nijmegen en is via een bijzondere brug vanaf de Waalkade toegankelijk voor bewoners en recreanten. De Stadswaard wordt heringericht om natuurwaarden beter tot ontwikkeling te brengen en het gebied voor bezoekers aantrekkelijker te maken. Er komt een geul die vanaf één kant in verbinding staat met de Waal. De waterstanden in de geul bewegen mee met de waterstanden in de Waal. Over de geul komt een brug zodat er een doorgaande struinroute voor wandelaars blijft bestaan. Het uiteindelijke resultaat is een spannende uiterwaard voor bezoekers die de riviernatuur en de Waal van dichtbij kunnen beleven.

Waarom interessant?

- Een gebied dat, net als het Eiland van Brienenoord, heringericht wordt door het aanleggen van een getijdengeul (verbinding met de Waal), de natuurwaarden te verbeteren én een plek waar bezoekers riviernatuur kunnen beleven;
- Gelijkenis door het uitzicht op de stad, een grote brug op de achtergrond en rondlopen van runderen;
- Er is een inrichtingsvisie gemaakt door de beheerder (Staatsbosbeheer), in samenspraak met bewoners en belanghebbenden.

Inspiratie

Ook in dit voorbeeld is het samenwerken van de verschillende partijen om er één plek van te maken van belang. Onderdeel van het samenwerking is een feestelijke opening van de 'nieuwe' Stadswaard Nijmegen na alle werkzaamheden rond de getijdengeul. De bijzondere voetgangersbrug is een échte eye catcher en een icoon in het landschap en staat af en toe met zijn voeten in het water.

Link

<http://www.wetering.nl/project/inrichting-stadswaard-nijmegen/>

6.3 Inspirerende ideeën en initiatieven vanuit stakeholders

In het kader van dit project zijn enkele stakeholders gesproken (zie bijlage 1). Vooral de gesprekken met de huidige ondernemers in of nabij het eiland zijn gebruikt om te inventariseren welke toekomstplannen er (mogelijk) zijn en welke initiatieven binnenkort gaan worden ontplooid. Dit vanuit de gedachte om te kijken of en hoe er samen kan worden gewerkt en natuurlijk om te voorkomen dat er zaken onnodig dubbel worden opgepakt.

De gesprekken hebben de volgende inbreng opgeleverd:

- Vanuit de Buitenplaats de ontwikkeling van een horecavoorziening, die graag inspeelt op behoeften van recreanten op het eiland. In eerste instantie wellicht doordeweeks vooral een kioskfunctie (koffie, drankjes, versnaperingen, soep, eventueel lunches) en in het weekend ook restaurantfunctie (i.s.m. bekende Rotterdamse restaurateur), mogelijk uitgroeiend tot volwaardige horecafunctie. Het horeca-concept lijkt erg goed aan te sluiten op de (prioritaire) doelgroepen voor het eiland (Rood, Paars, Aqua en in mindere mate ook Geel). Twee andere hieraan gekoppelde initiatieven krijgen ook een plek in de ontwikkelrichting, namelijk de doorsteek van de Buitenplaats naar de rivieroever (noordkant) en een 'terras' van betonnen poeren, oftewel zitgelegenheden aan het water. En tevens de aanleg van een 'pluktuin' welke gebruikt kan worden door recreanten en waarvan de oogst gebruikt wordt in de horeca van de Buitenplaats.
- Vanuit de watersportvereniging De Kreek kwam, naast de wens om camperplaatsen en afstemming over de te ontwikkelen oversteek naar het eiland (Rondje Stadionpark), vooral ook het idee om een aanlegplaats voor de pleziervaart (kleine plezierjachten en bootjes, sloepen) mee te nemen in de plannen. Dit type voorzieningen is er bijna niet te vinden in of aan de Maas, dit gaat dus zeker tegemoet komen aan een behoefte bij de watersporter. Varen met een motorbootje gebeurt vaak (vaker dan gemiddeld) ook door de Rode, Paarse, Gele en Blauwe leefstijl.
- De volkstuinvereniging heeft nu en in de toekomst een belangrijke (recreatieve) functie op het eiland, natuurlijk voor de leden van de vereniging en niet de recreant die het eiland bezoekt. Natuurspeeltuin De Blijde Bij is ooit door hen en

het Zuid-Hollands Landschap aangelegd, ze staan open voor een upgrade van de voorzieningen (natuurlijk spelen). Daarnaast gaven ze ook aan dat de bereikbaarheid met de auto natuurlijk belangrijk is en blijft, maar dat het overige asfalt (paden) best vervangen kan worden door een natuurlijke ondergrond.

- Vanuit dhr. Errol Esajas, sportinstructeur en wandelcoach, blijkt de behoefte aan ongerepte natuur groot. Hij geeft aan dat het 'wilde' gevoel en het kunnen struinen moet blijven. Dhr. Esajas wil de huidige activiteiten voortzetten: sportlessen en bootcamp, stiltewandeling en wandelcoach gesprekken voor mensen die bijvoorbeeld met re-integratie bezig zijn en trainingen voor kinderen uit de wijk in het weekend. Aandachtspunten voor de ontwikkeling van het Eiland: vergroot de bekendheid, zorg dat de horeca geen troep gaat veroorzaken, liever minder auto's op het eiland en gebruik het grote veld: beplant het of maak er een grote speeltuin van.
- Stichting n' Bries integreert voor een jong publiek kunst, theater en natuurbeliving tot een totaalervaring. De stichting organiseert op het eiland een 'dagje uit', waarbij 1500-1700 kinderen (uit achterstandswijken) per jaar een interactieve theatervoorstelling beleven (in de buitenlucht) en daarna in groepjes het Eiland verkennen. In de toekomst wil de stichting actief blijven op het eiland en in mei/juni hun voorstelling blijven aanbieden. Ze staan open voor samenwerking met andere partijen op het eiland. De stichting geeft aan dat om de beleving van de kinderen optimaal te houden er liever minder auto's op het eiland mogen rijden, dat het kunnen struinen mogelijk moet blijven, dat de bewegwijzering wel beter kan (ouders komen er nu niet vanzelf), dat het wenselijk is als er een goede fietsroute vanuit Rotterdam Noord komt, en dat de entree beter kan (mensen lopen soms wat verloren rond). Ook een aanlegsteiger zou een leuke toevoeging zijn, zodat er met bootjes gevaren kan worden van en naar het Eiland.

Alle partijen gaven aan dat ze toezicht op het eiland belangrijk vinden en graag zien dat dit in de toekomst verbetert, zodat zwerfvuil (bijv. van de McDonalds) niet meer te vinden is. Het verdwijnen van parkeerplaatsen zal naar verwachting, daar aan gaan bijdragen.

7 Toekomstperspectief

Om het Eiland van Brienoord door te ontwikkelen naar een aantrekkelijk en onderscheidend natuur- en recreatiegebied, stellen we voor om de volgende drie ontwikkelrichtingen verder uit te werken. De uitgangspunten uit hoofdstuk vijf staan hierbij centraal.

7.1 Ontwikkelrichting 1: identiteit en (natuur)beleving

Om de identiteit van het eiland te versterken moet struinen de norm worden, waarbij de recreant makkelijk van de paden gaat, zandige open delen betreedt, zelf paadjes maakt door de ruigte heen, of die van de grote grazers volgt. De recreant komt hierdoor op 'onontdekte' stukjes eiland.

Deze ontwikkelrichting wordt ondersteund door de beheerder van het Eiland van Brienoord, de gesproken stakeholders én recreanten.

Echter, in de huidige situatie is het karakter van het eiland deels beteugeld en er wordt op dit moment nog afbreuk gedaan aan de (gewenste) oer- en struinbeleving.

We stellen het volgende voor:

1. **Versterk de struin- en oerbeleving** door:
 - a. Op het oostelijke deel van het Eiland van Brienoord de verharde (asfalt) paden te verwijderen en deze te vervangen met een meer natuurlijk / half-verhard pad;
 - b. Op het westelijke deel van het Eiland van Brienoord geen paden te ontwikkelen,, behalve voor het rondje Stadionpark, en het volledig begroeid te laten en zo optimaal geschikt te maken voor struinen.

Zie foto's rechts voor voorbeelden.



2. **Creëer meer Maasbeleving**, bijvoorbeeld door:

- a. Waar mogelijk, het uitkijken op de Maas mogelijk te maken door de bereikbaarheid en begaanbaarheid van de oevers te verbeteren (zónder daarbij de 'struinbeleving' teniet te doen);
- b. Een vlonderpad óver het water aan de oostkant van het eiland.



3. **Maak de dynamiek van de getijdengeul beleefbaar**. De getijdengeul is in de nieuwe situatie een belangrijke publiekstrekker, zeker als met de oversteek de dynamiek voelbaar en beleefbaar is, bijv. met een drijvend pad of 'gewoon' door het water. Het is daardoor interessant en spannend voor bezoekers.
4. **Vervang standaard meubilair** met meubilair van natuurlijk materiaal of een kunstzinnige uitstraling.



5. **Laat bezoekers het contrast tussen natuur en stad ervaren**, door:
 - a. Doorkijkjes langs de oever te maken om de skyline te zien;
 - b. Een uitkijktoren.
6. **Vervang de twee betonnen bruggen op het oostelijke deel** met twee bruggen gemaakt van natuurlijk materiaal en een meer avontuurlijk karakter.



7. **Vertel het verhaal van de (cultuur)historie van het Eiland van Brienenoord** als bouwdoek van de Rotterdamse metro. Zorg dat het tastbaar aanwezig is door:
 - a. De bestaande dokresten toegankelijk te maken;
 - b. Een (oude) metro neerzetten en gebruiken als infopunt;
 - c. Door middel van augmented reality de historie te tonen.



7.2 Ontwikkelrichting 2: (recreatief) voorzieningenniveau

Om het huidige recreatieve voorzieningenniveau interessant te maken voor de Rode, Paarse en Gele recreanten, is het wenselijk om het huidige voorzieningen niveau te versterken met passend aanbod voor deze leefstijlen. We adviseren daarbij een extensief-plus niveau: het Eiland van Brienoord is een plek om tot rust te komen, maar er is wél het een en ander te beleven.

We stellen het volgende voor:

8. **Betrek en integreer de activiteiten van het volkstuincomplex en de Buitenplaats** in de ontwikkeling van het eiland, door:
 - a. De bestaande speeltuin voor een deel opnieuw in te richten met vooral natuurlijke speelaanleidingen en water;
 - b. Een wilde pluktuin bij de Buitenplaats;
 - c. Een terras (zitplek) naar het water toe te creëren bij de Buitenplaats. Idee is om hierbij (betonnen) poeren als stoel te gebruiken.



9. **Stimuleer de betrokken partijen om samen een natuur en cultuur programma te organiseren.** Denk aan een festival zoals 'Fête de la Nature' of het Haringvliet weekend.

10. **Leg een aanlegsteiger aan,** die geschikt is voor kleine recreatievaart, en maak daarbij gebruik van natuurlijke materialen.

11. **Maak het eiland met een trap toegankelijk vanaf de van Brienoord brug.**



12. **Realiseer in de getijdengeul voorzieningen voor spel en plezier.** Denk aan een blotenvoetenpad en stapstenen oversteekplek.

13. **Zorg voor een kleinschalige horeca voorziening** gericht op de Rode, Paarse en Gele doelgroep. Maak gebruik van het bestaande initiatief van de Buitenplaats.



14. **Faciliteer ondernemers en marktpartijen** om op het eiland voorzieningen en evenementen te organiseren voor de Rode, Paarse en Gele doelgroepen. Denk aan: een zipline op het eiland of van de van Brienoord burg, een drijvende sauna, een tiny house vakantiehuisje (duurzaam gebouw en geen elektra en water), (muziek) optredens in een opblaas-podium, tonen van kunst, een klimmuur,

*een paar prikkelende
ideeën, ter inspiratie*



7.3 Ontwikkelrichting 3: vindbaarheid en gastvrijheid

De zichtbaarheid van het Eiland van Brienenoord vanaf de toegangswegen is zeer beperkt. Het eiland trekt hierdoor weinig passanten. Ook blijkt uit de gesprekken met stakeholders dat een gastvrije ontvangst van bezoekers beter kan: de entree geeft onvoldoende informatie, en er is sprake van afval door parkerende auto's.

15. **Minimaliseer het autoverkeer op het eiland.** Dat kan door bestaande parkeerplaatsen weg te halen, uitzondering is uiteraard de eigen parkeerplaats van het volkstuintencomplex. Leg géén nieuwe parkeerplaatsen aan voor bezoekers, zorg dat er parkeerplaatsen komen op het vasteland. En laat alleen bestemmingsverkeer toe.
16. **Vergroot de zichtbaarheid en vindbaarheid** van het Eiland van Brienenoord.
 - a. Zorg dat op gangbare routes en toegangswegen in de omgeving borden komen voor alle typen verkeer: wandelaars, fietsers en automobilisten;
 - b. Sluit aan op bestaande recreatieve routes zoals het Maasparcours en reeds aanwezige stadswandelingen;
 - c. Zorg dat de Rotterdamse toeristische informatiepunten en Rotterdam Marketing het Eiland van Brienenoord opnemen in hun promotie aanbod.



17. **Zorg voor een gastvrije inrichting van de twee entrees.** Een gastvrije entree moet vooral ook daadwerkelijk als entree herkenbaar zijn. Daarvoor heeft de bezoeker onder andere nodig:
 - a. Een enigszins open ruimte, dat overzicht geeft en uitnodigt om actie te nemen: even zitten, meteen wandelen of het informatiebord lezen;
 - b. Een informatiebord met:
 - i. Een kaart van het eiland, met daarop aangegeven wat er is te doen (wandelen, fietsen, horeca, uitkijkpunt, toilet, bezienswaardigheden, etc.) en een indicatie van de eigen locatie: waar sta ik en wat kan ik doen?
 - ii. Uitleg over de plek: waar ben ik en wat is hier bijzonder?
 - iii. Uitleg over de bijzondere identiteit en hoe daar mee om te gaan, zoals veilig gedrag bij de Schotse Hooglanders en het stimuleren van struinen: Wat mag ik hier wel en niet doen?

Let op: gebruik voor de Paarse en Rode doelgroep liever geen verboden en houd de teksten kort en krachtig;

 - c. Een plek om de fiets te parkeren en een plek om te zitten;
 - d. Een herkenbaar icoon (kunstwerk, stijl van bebording, etc.) van het Rondje Stadionpark, eventueel aangevuld met iets typisch voor het Eiland van Brienenoord.



7.4 Zwemwater

We beschrijven het onderwerp zwemwater apart. We adviseren namelijk wel om zwemwater te realiseren, maar we stellen echter niet dat het zwemwater persé op het Eiland van Brienenoord een plek krijgt. Gezien de geplande ontwikkelingen van het Waterfront, zou het zwemwater daar wellicht beter passen.

In een quick scan analyse onderzochten we of er behoefte is aan zwemwater in de open lucht in het te ontwikkelen Stadionpark cq. Eiland van Brienenoord. **De vraag** vanuit de inwoners is op een zomerse drukke dag ca. 6%-8% van de inwoners. Dit gaat echt specifiek over zwemmen, want voor luieren en zonnen aan het water gaat het om een nog veel grotere groep. Van de 450.000 inwoners in het onderzoeksgebied van 7,5 km zijn er dus ca. 30.000 zwemmers. Dit is een voorzichtige schatting, want in de stad is het aantal zwemmers (door hittestress) waarschijnlijk nog wat hoger en bezoekers (toeristen, dagjesmensen) zitten hier niet bij.

Het huidige aanbod concentreert zich op drie plekken: de Kralingse Plas, het Clarabos en het Vrijenburgerbos. De opvangcapaciteit van deze plassen bedraagt slechts enkele duizenden op een drukke dag. De drie plassen liggen ook verder weg (<6 km) dan de bereidheid van de meeste mensen om naar zwemwater te reizen.

Samengevat: De huidige vraag (behoefte aan zwemwater in de open lucht) kan onvoldoende worden geaccommodeerd met het huidige zwemaanbod.

Aanvullend op de vraag of er behoefte is aan zwemwater zijn de volgende twee vragen minstens zo relevant:

- Waar wil je deze behoefte accommoderen?
- Hoe wil je het vormgeven?

Hier zijn nog de nodige keuzes te maken en uiteraard spelen een aantal randvoorwaarden mee. Denk aan:

- Veiligheid van het zwemwater (stroming, gezondheid);
- Goedkeuring door Rijkswaterstaat;

- Recreatieve druk op het Eiland van Brienenoord.

Conclusie:

18. **Faciliteer de mogelijkheid om te zwemmen.** Er is behoefte aan (open) zwemwater in of nabij de stad Rotterdam. Dit kan op verschillende manieren, zoals een drijvend zwembad, natuurlijke strandjes, of in rivierwater met vlonderbassin. Het zwemwater kan een plek krijgen op het Eiland óf aan het Waterfront, afhankelijk van de randvoorwaarden.



8 Bijlagen

Bijlage 1 Geraadpleegde bronnen en stakeholders

Documentatie

- Gebiedsvisie Stadionpark, Gemeente Rotterdam, november 2017
- Getijdenpark Eiland van Brienenoord & Polder de Esch Procesafspraken voor de projectfase, Linkit Consult, 20 december 2016
- Presentatie Rondje Stadionpark, Sandra de Bont Gemeente Rotterdam, 26 juni 2017
- Programma van eisen Park de Twee Heuvels, Gemeente Rotterdam, oktober 2016
- Projectplan Eiland van Brienenoord Getijdenpark en bruggen, Gemeente Rotterdam, 20 juni 2017
- Werkdocument Getijdenpark Eiland van Brienenoord en Polder de Esch, De Urbanisten, 13 december 2016

Websites

- <https://www.feyenoord-city.nl/>
- <https://www.zuidhollandslandschap.nl/eiland-van-brienenoord>
- <https://www.ark.eu/gebieden/de-delta/ijssemonde/eiland-van-brienenoord>
- <http://reiswijzerkidsenco.nl/het-eiland-van-brienenoord-bijzonder-natuurgebied-in-rotterdam/>
- <https://www.cityrotterdam.com/bezoek/parken-rotterdam/kralingseplas-kralingsebos>
- <https://www.zuidhollandslandschap.nl/natuureiland-sophiapolder>
- <https://www.ark.eu/gebieden/de-delta/ijssemonde/koedood-en-zuidpolder>
- <https://www.ark.eu/gebieden/de-delta/ijssemonde/ruigeplaatbos>
- <http://www.heerlijkbuiten.nl/johannapolder>

Stakeholders

- Buitenplaats Brienenoord, Marion Hennink

- Sportschool, Errol Esajas, sportinstructeur en wandelcoach
- Stichting Ark, Ineke van Dort
- Stichting n' Bries, Joke Olthaar
- Volkstuinvereniging, Ton Buitendijk en Astrid van Duursen
- Watersportvereniging De Kreek, Edwin Buijsman en Peter Welschen
- Zuid-Hollands Landschap, Niek Koppelaar

Bijlage 2 Fotoverantwoording

Voor de fotoverantwoording hebben we zo goed mogelijk geprobeerd de fotorechten te regelen en verifiëren met de eigenaar / fotograaf van de foto's. Mocht u onjuistheden ontdekken, neem dan contact met ons op.

Voorpagina

- Eiland van Brienenoord: Albertien Perdok

Inleiding

- Skyline Rotterdam: Albertien Perdok

Hoofdstuk 2

- Entree Eiland van Brienenoord: Tinco Lycklama

Hoofdstuk 4

- Wilde natuur Eiland van Brienenoord: Gert de Graaf (www.ark.eu)
- Skyline Rotterdam vanaf Eiland: Tinco Lycklama
- Rode beleving: Bart Peters
- Paarse beleving: Festival Down the Rabbit Hole
- Gele beleving: Bureau voor Ruimte en Vrije Tijd
- beeld Eye Amsterdam, Gebiedsvisie Stadionpark (www.landezine.com/index.php/2013/09/eye-plaza-and-oeverpark-by-landlab/)
- beeld oever, Gebiedsvisie Stadionpark (www.dtp-essen.de/projekte/werden-ans-wasser)
- Wandel- en fietspad, Gebiedsvisie Stadionpark (www.fotogroep-luminos.nl)

- Happy Italy Rotterdam (www.happyitaly.nl/corkieboomplein)
- Beren Zuid (www.beren.nl/vestigingen/restaurants/restaurant-rotterdam-zuid/)
- Carpet Right (directmap.nl/rotterdam/10426)

Hoofdstuk 6

- Inzet Uitbundig Geel, leefstijlenatlas Natuurmonumenten
- Inzet Inspirerend Rood, leefstijlenatlas Natuurmonumenten
- Inzet Ondernemend Paars, leefstijlenatlas Natuurmonumenten
- Collage Tiengemten:
 - Vlonderpad: trotsemoeders.nl
 - Kinderen in water: natuurmonumenten.nl
 - Hooglanders: natuurmonumenten.nl
 - Wandelaars: vvvhoeksewaard.nl
 - Horizon: sunnyexplores.nl
- Collage Haringvliet weekend:
 - Blubber: www.wsvdehitsert.nl
 - Wandelaars: natuurmonumenten.nl
 - Kinderen: haringvlietweekend.nl
 - Bootjes: haringvlietweekend.nl
 - Speedboat: haringvlietweekend.nl
- Collage Stadswaard Nijmegen
 - Brug: Nicolas Janberg, www.structurae.net ([fotolink](#))
 - Overzicht: Arthur (nymegen.blogspot.nl)
 - Groep: waalweelde.gelderland.nl
 - Paarden: go-kids.nl
 - Kinderen: fijnuit.nl

Hoofdstuk 7

- Schelpenpad: zandcompleet.nl
- Struinen: Bart Peters
- Stel uitkijkend op Maas: Johan Siep en Marien den Besten, duofotografi.nl
- Vlonderpad: natuurmonumenten.nl

- Beweegbare brug: Tinco Lycklama
- Houten bankje: www.natuurpunt.be
- Kinderen in water: info.bungalowpark-hoenderloo.nl
- Uitkijktoren: www.eruiputhoeschewaard.nl
- Beweegbare brug: www.toerismelimborg.be
- Gare Du Nord: St. Maarten, hetkanwel.nl
- Augmented reality: valeofglamorgan.gov.uk
- Speeltuin: thuisinmaastricht.nl
- Pluktuin: Pixabay (rechtenvrij)
- Betonblokken: Hans via Pixabay (rechtenvrij)
- Aanlegsteiger Vlaardingen: vlotterik.nl
- Wenteltrap: [wikimedia commons](http://wikimedia.commons)
- Blotevoetenpad: kidseropuit.nl
- Stapstenen: spelenenbewegen.nl
- Zipline: www.tarasportrafting.com/zip-line
- Sauna aan het water: www.ticra.nl
- Concert in bubble: Auke Zeldenrust, Omrop Fryslan
- Kunstwerk: 'Zijspoor', Karin van der Molen. Fotograaf: Pat van Boeckel
- Bewegwijzering: viavandalen.nl
- Waalstrand Lent: Anders Gezegd via Flickr (CC BY-NC 2.0)
- Drijvend bassin: denmark.dk

Bijlage 5

- Sophiapolder: Albertien Perdok
- Zuidpolder: Albertien Perdok
- Johannapolder: Albertien Perdok
- Ruigeplaatbos: www.deschakelalbrandswaard.nl/nieuws
- Kralingse Bos en Plas: www.cityrotterdam.com



Bijlage 3 Algemene informatie Leisure Leefstijlen

Smart Agent Company en RECRON ontwikkelden de 'Recreantenatlas'. Deze geeft inzicht in het gedrag en de beleving van recreanten op basis van psychologische en sociologische kenmerken. Zowel voor de verblijfsrecreatie als voor de dagrecreatie zijn belevingswerelden te onderscheiden: dit zijn de zeven Leisure Leefstijlen, zie figuur op volgende pagina. De zeven leefstijlen zijn:

Uitbundig Geel

Echte levensgenieters. Houden van samen met anderen actief en sportief recreëren. Vaak jonge gezinnen. Zoeken graag de gezellige drukte op, recreëren is lekker eten, genieten en leuke dingen doen. Beschikken over iets meer budget dan gemiddeld.

Gezellig Lime

Recreëren is lekker vrij zijn, rust en ontspanning. Zijn gericht op het eigen gezin, de directe leefomgeving. Het gemiddeld inkomen ligt wat lager, zij zijn prijsgevoelig. Een braderie of rommelmarkt is gezellig, je komt er altijd wel iemand tegen. Veel gezinnen met wat oudere kinderen en oudere tweepersoonshuishoudens.

Rustig Groen

Rustige recreanten. Geen grote wensen, houden van privacy en rust. Vaak één en tweepersoonshuishoudens in de oudere leeftijdscategorie. Willen de drukte vermijden en gaan daarom dus niet graag naar evenementen en grote attracties. In de eigen omgeving is genoeg moois te zien en te ontdekken, je hoeft er niet ver voor te reizen. Doe maar gewoon dan doe je al gek genoeg.

Ingetogen Aqua

Rustige, geïnteresseerde recreanten. Zoeken inspirerende activiteiten. Gaan vaak samen met hun partner op stap. Waarderen sportieve en culturele mogelijkheden. Willen meedoen met de maatschappij en alle veranderingen die zij daarin zien.

Ondernemend Paars

Laten zich graag verrassen en inspireren, met name door cultuur. Nieuwe dingen zien, ontdekken en beleven. Het gewone is vaak niet goed genoeg, op zoek naar een bijzondere ervaring. Cultuur, activiteit en sportiviteit. Ontspannen door sauna of een wellness arrangement. Vaker mensen van middelbare leeftijd, 35-54 jaar. Mat name één- en tweepersoonshuishoudens. Voorkeur voor individuele activiteiten.

Stijlvol en luxe Blauw

Zelfverzekerd. Vinden dat ze in hun vrijetijd wel wat luxe en stijlvolle ontspanning verdienen. Zakelijk en intelligent. Houden van stijl en klasse, meer gericht op exclusievere vormen van recreatie. Recreëren is ontspanning en afstand nemen van de dynamiek van alledag. Actief sporten en aandacht besteden aan het sociale netwerk (ons soort mensen). Jonge één en tweepersoonshuishoudens en huishoudens met oudere kinderen.

Creatief en inspirerend Rood

Creatief, op zoek naar uitdagingen en inspirerende ervaringen. Bewegen zich graag buiten de gebaande paden. Vaak hoog opgeleid, maar door het grote aandeel jongeren nog niet altijd een hoog inkomen. Recreatie betekent naast sportiviteit en ontspanning ook het zoeken naar vernieuwende stromingen, moderne kunst en andere culturen.



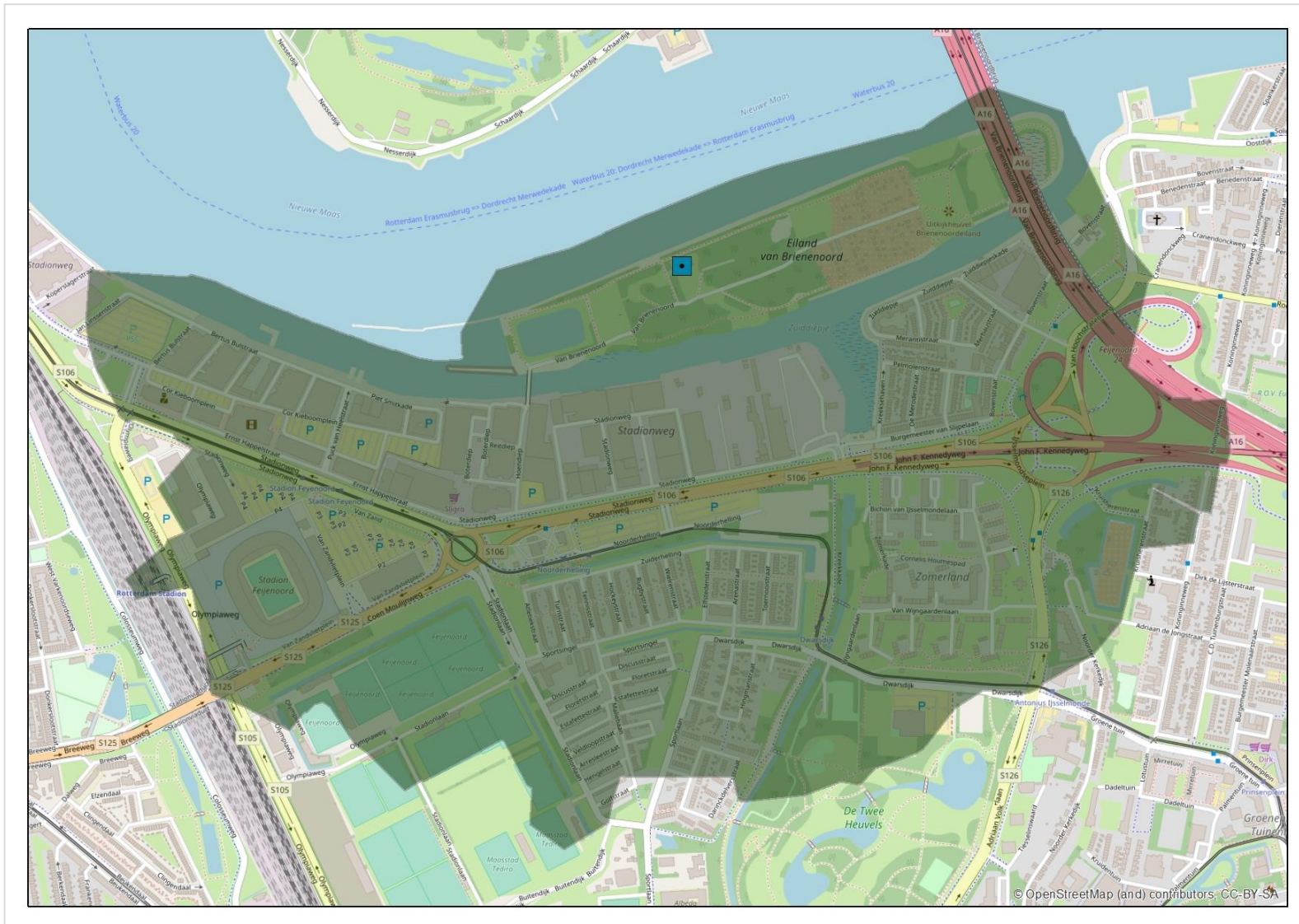
Dagrecreatie is lekker iets gaan doen, actief zijn, inspanning



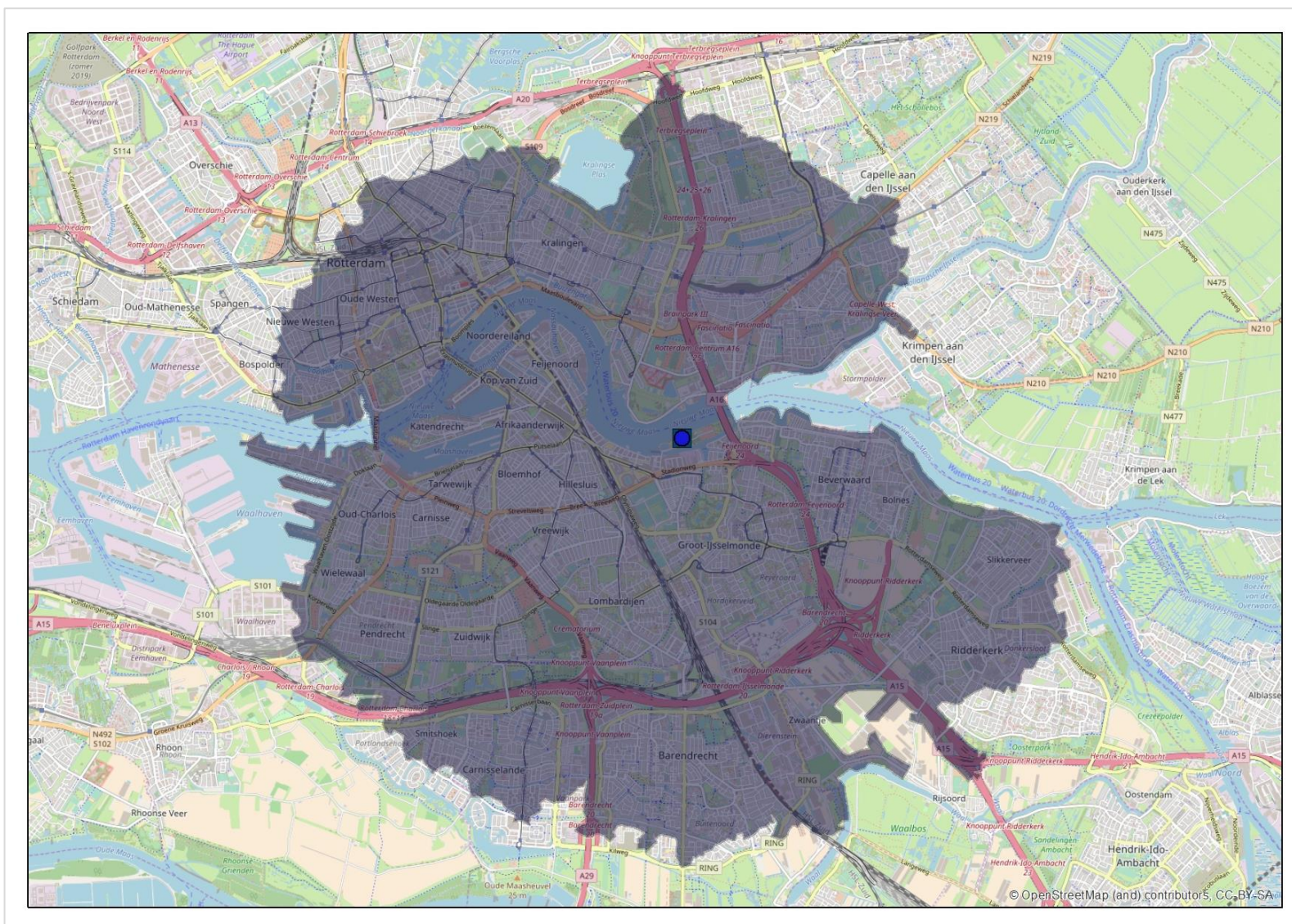
Dagrecreatie is ontspannen en tot rust komen

Bijlage 3 Kaartbeelden verzorgingsgebieden vraaganalyse

Kaart 1: 1,5 km wandelafstand



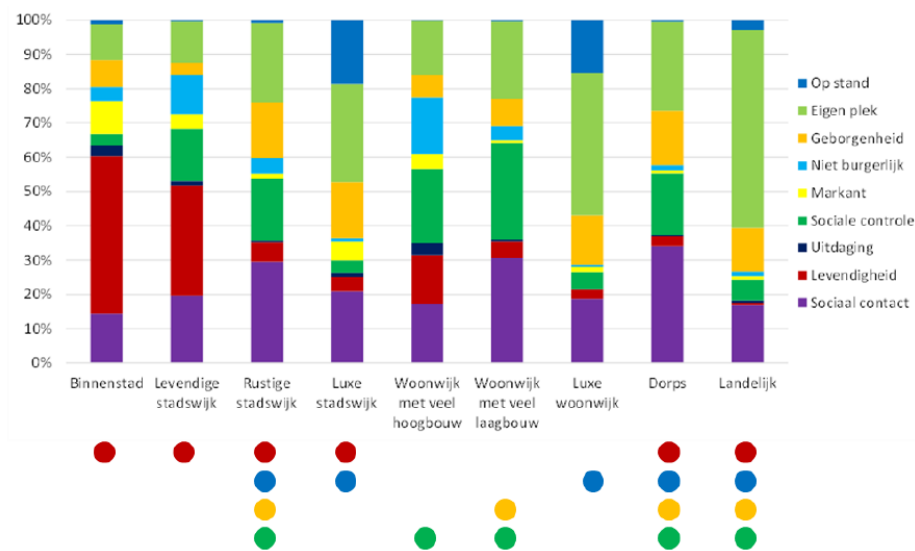
Kaart 2: 7,5 km fietsafstand



Bijlage 4 Relatie leefstijlconsument en woonmilieus

Onderzoeksbureau SAMR voert onderzoek uit naar de woonwensen van consumenten. Ze onderscheiden daarbij negen verschillende typen woonmilieus:

- Binnenstad:** Dit woonmilieu is gelegen in het centrum van de stad tussen winkels, kantoren en voorzieningen. Het is druk op straat en er is veel te zien en te beleven.
- Levendige stadswijk:** Dit woonmilieu is gelegen in een levendige omgeving met veel voorzieningen en veel verschillende soorten mensen. De huizen staan dicht op elkaar, er zijn veel appartementen.
- Rustige stadswijk:** Dit woonmilieu ligt in een rustige, groene woonwijk dicht bij het stadscentrum, maar buiten de drukte. **Luxe stadswijk:** Dit woonmilieu ligt in een ruim opgezette, groene stadswijk en heeft veel grotere koopwoningen. De meeste mensen wonen er een beetje op zichzelf, er is veel privacy.
- Woonwijk met veel hoogbouw:** Dit woonmilieu ligt verder van het (stads)centrum vandaan en kent veel appartementengebouwen en veel (openbaar) groen. De buurt heeft vaak een eigen winkelcentrum voor de dagelijkse boodschappen. Met het openbaar vervoer is de centrale stad snel bereikbaar.
- Woonwijk met veel laagbouw:** Dit woonmilieu kenmerkt zich door veel eengezinswoningen en is vaak aan de buitenkant van de stad gelegen. De buurt is rustig en ruim opgezet; kinderen kunnen er goed spelen.
- Luxe woonwijk:** Dit ruim opgezette, groene woonmilieu bestaat uit veel vrijstaande en ruime rijwoningen met een hoge mate van privacy. De buurt is vaak gelegen aan water of groen.
- Dorps:** Dit woonmilieu is echt een eigen buurtje op zichzelf en gelegen in een dorp of stad. Het is rustig en gemoedelijk.
- Landelijk:** Dit woonmilieu wordt gekenmerkt door vrijstaande huizen en boerderijen in een rustige, landelijke omgeving. Er is veel privacy. Voorzieningen als winkels en openbaar vervoer bevinden zich op enige afstand.



De landschapsarchitect van de gemeente Rotterdam heeft samen met ons bureau gezorgd voor de juiste typering van de toekomstige plannen in het Stadionpark aangaande woningbouw naar de juiste woontypen.

In bovenstaande figuur is de aantrekkelijkheid van de negen typen woonmilieus voor leefstijlconsumenten (opgedeeld in de vier belevingswerelden rood, blauw, geel en groen) aangegeven. Deze is door ons gebruikt om de toekomstige inwoners in het Stadionparkgebied te typeren.

Let op: door de grovere indeling in vier belevingswerelden, heeft ons bureau de vertaling naar de zeven leefstijlgroepen zelf op basis van expert judgment gemaakt. Omdat sommige leefstijlen juist tussen twee belevingswerelden in zitten (bijv. aqua is een mengeling van blauw en groen), kan deze vertaling wat onnauwkeuriger zijn.

Bijlage 5 Analyse concurrerende gebieden

Sophiapolder			
Aantal en herkomst bezoekers			
3.000 bezoekers per jaar			
Thema's	Aanwezigheid	Beleving	Aantrekkelijk voor leefstijlen
Sport & bewegen nvt	0		
Cultuur & cultuurhistorie nvt	0		
Natuurbeleving - loopbrug - vogelkijkhut - met boot naar eiland varen - wadlopen met boswachter	+	Rustig kijken, observeren, overzicht	Rustig Groen en Ingetogen Aqua
Informatie & educatie - bezoekerscentrum (gepland)	+	Iets leren, ecologisch proces observeren	Ingetogen aqua
Pleisterplaatsen & horeca nvt	0		
Evenementen nvt	0		



Zuidpolder

Aantal en herkomst bezoekers

onbekend



Thema's	Aanwezigheid	Beleving	Aantrekkelijk voor leefstijlen
Sport & bewegen - kanoën - speeltuin	+	Activiteit, spelen, voor kinderen	Uitbundig geel en in mindere mate gezellig lime
Cultuur & cultuurhistorie - landbouwmuseum	+	Iets leren	Ingetogen aqua
Natuurbeleving - loopbrug - Schotse hooglanders	++	Overzichtelijk, uitwaaien	Rustig groen en in mindere mate gezellig lime en uitbundig geel.
Informatie & educatie - kinderboerderij	+	Dieren zien	Uitbundig geel en in mindere mate gezellig lime en ingetogen aqua
Pleisterplaatsen & horeca - horeca	+	Rustig van simpele lunch genieten	Rustig groen
Evenementen nvt	0		



Johannapolder (en Rhoonse Grienden)

Aantal en herkomst bezoekers

188.000 unieke bezoekers per jaar

Let op: dit zijn bezoekers aan de Johannapolder én de Rhoonse Grienden. Merendeel komt uit deelgemeente Hoogvliet en IJsselmonde.



Thema's	Aanwezigheid	Beleving	Aantrekkelijk voor leefstijlen
Sport & bewegen - varen (jachthaven) - klimbos Abel en outdoor groepsactiviteiten zoals Pitch & Putt golf, footgolf, etc.	++	Activiteit, plezier met elkaar, merendeel laagdrempelig, sommige uitdagender	Uitbundig geel, gezellig lime en in mindere mate rustig groen en ingetogen aqua
Cultuur & cultuurhistorie nvt	0		
Natuurbeleving - kleine delen omheind: 'wildernis' - onverhard en verharde paden - strandjes en trapsteigers - wilgen knotten, getijdennatuur, struinen (RG)	++	Vooraf rustig, overzicht, uitwaaien en sommige delen struinen en 'meedoen'	Rustig groen, gezellig lime, uitbundig geel en ingetogen aqua
Informatie & educatie - struintochten met gids (RG)	+	Iets leren, struinen	Ingetogen aqua
Pleisterplaatsen & horeca - horeca - bbq-plekken en strandjes	++	Samen genieten, lekker eten, om je heen kijken	Uitbundig geel en gezellig lime en in mindere mate rustig groen
Evenementen - o.a. crossloop en natuurevenement	+	Prestatie, iets leren	Sportevenementen gericht op geel en paars. Natuur op aqua



Ruigeplaatbos

Aantal en herkomst bezoekers

Onbekend



Thema's	Aanwezigheid	Beleving	Aantrekkelijk voor leefstijlen
Sport & bewegen - watersport (varen) - paintball	+	Samen iets spannends beleven	Uitbundig geel en in mindere mate gezellig lime (paintball) en luxe blauw (varen)
Cultuur & cultuurhistorie nvt	0		
Natuurbeleving - struinen (met gids), getijdennatuur - vlot - Schotse hooglanders	++	De natuur ontdekken, er even tussen uit	Ondernemend paars, inspirerend rood en uitbundig geel (struin-deel) en rustig groen (park-deel)
Informatie & educatie nvt	0		
Pleisterplaatsen & horeca - picknick plek met bankjes en prullenbakken	+	Even zitten en de rivier bekijken	Rustig groen
Evenementen nvt	0		



Kralingse Bos en Plas

Aantal en herkomst bezoekers

2,5 miljoen bezoeken per jaar

Let op: zijn dus niet unieke bezoekers, en alleen uit Rotterdam (naar schatting 80% van de bezoekers)



Thema's	Aanwezigheid	Beleving	Aantrekkelijk voor leefstijlen
Sport & bewegen -golfbaan -zwemmen, zeilen, waterscouting -klimpark Fun Forest, speeltoestellen -manege	+++	Activiteit, inspanning, fun, adrenaline	Divers, maar vooral: uitbundig geel, gezellig lime, inspirerend rood, ondernemend paars (en ingetogen aqua)
Cultuur & cultuurhistorie -molens De Lelie en de Ster plus museum	+	Kennis opdoen, excursie, kijken	Rustig groen, ingetogen aqua
Natuurbeleving -vistrap -steigeroute -uitkijktoren	++	Avontuurlijk, bijzonder, educatief	Inspirerend rood, ingetogen aqua
Informatie & educatie -heemtuin, hertenkamp en kinderboerderij	++	Vermaak, leren, zelf doen	Gezellig lime, rustig groen
Pleisterplaatsen & horeca (ca. 10) -restaurants, snackbars, terrassen -BBQ-plekken	+++	Ontmoeten, gezelligheid, Eten en drinken	Divers, maar vooral: rustig groen en uitbundig geel
Evenementen -o.a.Kralingse bos festival	++	Hip, fun, feest, dansen	Inspirerend rood, ondernemend paars, uitbundig geel



Uitbundig geel

Deze recreanten zijn echte levensgenieters die graag samen met anderen actief en sportief recreëren.



De wandeling: enigszins een uitdaging | niet te kort | met horeca | met anderen lopen | gezellig | prestatie | Midzomernacht | avondvierdaagse

 **Natuurmonumenten**

Natuur

Natuur

- Actief, sportief, met ontmoetingen met andere mensen, wandelen, fietsen
- Niet alles hoeft geregeld te zijn; avontuurlijk maar niet tot het uiterste.
- De 'alleseters' in de natuur, het gaat om het genieten van en in de natuur.



Activiteiten en producten

- Verrassende accenten in de activiteiten; Route-app, Geocaching, obstacle runs
- Goed georganiseerde activiteiten; workshops, excursies met een groep
- Sportieve evenementen, met een prestatie



Faciliteiten en inrichting

- Stellen prijs op voorzieningen en 'onderhouden' natuur
- Klimbos of Speelbos, waterspeelplaats, zwemplek, ruimte voor luleren en zonnen (wel met mogelijkheid tot actief bezig zijn: volleybal o.l.d.)
- Mogelijkheid voor bezoek horeca



Uitbundig geel

Natuurmonumenten

Overige recreatie



Dagrecreatie

- Winkelen
- Evenementen
- Attracties
- Watersport



Cultuurbeleving

- Staan open voor veel activiteiten, maar hoeft niet perse cultuurbeleving te zijn.
- Hoge mate van entertainment, interactieve vormen, goed georganiseerd
- Musicals, muziekevenementen of festivals
- Bezoek aan bioscoop



Horeca

- Lekker eten en drinken is belangrijk: ze eten graag buiten de deur
- Mag net iets anders dan anders zijn: staan open voor trends
- Ervaart graag het vakantiegevoel in de horeca
- Staat open voor leuke combinaties, zoals picknickmanden, BBQ pakketten, etc.

Uitbundig geel

Natuurmonumenten

Creatief en Inspirerend rood

Deze recreanten zijn creatief, avontuurlijk, op zoek naar uitdagingen en bijzondere ervaringen



Expressief en zelfbewust



Uniek en onafhankelijk zijn,
buiten gebaande paden



Nieuwe dingen zien en meemaken



Interessante plekken bezoeken



Genieten en leren van cultuur en historie



Op zoek naar avontuur en actief bezig zijn

De wandeling: lange wandelingen, verrassend, door onbekend gebied | over onverharde paden of dwars door een (ongerept) landschap | bijzondere natuurwaarnemingen maken de tocht tot een hoogtepunt



Natuur

Natuur

- Dieren ontdekken, vogels spotten, wilde dieren zien
- Geen mensen, drukte vermijden
- De natuur is niet het decor, maar het gaat om de natuur
- Struinnatuur



Activiteiten en producten

- Meerdere wandelingen, lange routes, struin
- Zonering binnen gebied: druk - rustig
- Activiteiten met vrijheid en verrassingen: bijzondere natuurvaartritten, nachtwandelingen, eetbare planten zoeken (nieuw en trendy)
- Alleen of in kleine groepen



Faciliteiten en inrichting

- Liefst omvangrijke gebieden met ongerepte natuur
- Geen voorzieningen, tenzij om de natuur beter te kunnen 'ontdekken', zoals vogelscherm of uitzichtpunt
- De paden hoeven niet verhard te zijn.



Creatief en Inspirerend rood



Overige recreatie



Dagrecreatie

- Sport en ontspanning en zoeken naar nieuwe activiteiten
- Muziekevenementen, festivals, culturele evenementen
- Zelf tekenen, schilderen, beeldhouwen, etc.
- Fotografie



Cultuurbeleving

- Bezoek aan bioscoop en filmhuis
- Museum, galleries of bezienswaardigheid
- Oudheidkundige (of cultuurhistorische) objecten, zoals kerken, grafheuvels, kastelen
- Klassieke concerten



Horeca

- Eigentijdse en bijzondere gerechten
- Voedsel uit de streek
- Verantwoord gemaakte producten
- Voedsel uit de natuur

Creatief en Inspirerend rood



Ondernemend paars

Gaan graag op zoek naar verrassende en inspirerende ervaringen met name op het gebied van cultuur



De wandeling: meerdaags | trailrun | training | hardlopen | cultuurhistorische route

Natuurmonumenten

Natuur • Omvangrijke natuur, wildernis • Energie opdoen, bijtanken, weg van de stress • Niet bijzonder geïnteresseerd in natuurstudie • Wel geïnteresseerd in erfgoed		Producten en activiteiten • Survivallen, ontdekkingstocht, pelgrimstocht, obstacle run, klimbos, schaatsen, strandzeilen, kitesurfen • Meerdere wandeltochten met weinig mensen, bushcraft (survivaltraining) • GPS-tochten, kanoën
	Faciliteiten en inrichting • Knooppuntensysteem • Langeafstandwandelpad • Natuurcamping EN bijzondere hotels (Buitenleven)	

Ondernemend paars

 Natuurmonumenten



Dagrecreatie

- Concert, dans, fotograferen, muziekinstrument bespelen
- Kennis opdoen, andere culturen
- Sporten, actief bezig zijn
- Weekendje weg, stedentrip



Cultuurbeleving

- Cultuur is een belangrijk onderdeel van de vrije tijdsbesteding
- Bezoek aan musea, galerieën, monumenten, open monumentendag
- Bioscoop of filmhuis, muziekevenementen



Horeca

- Comfortabele, hippe horeca
- Foodtrucks
- Eten uit de natuur

Ondernemend paars

